

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaalialan koulutusohjelma / Kasvatus- ja perhetyö

Milja Ranta

KOULULAISTEN KOKEMUKSIA ESIOPETUKSESTA

Opinnäytetyö 2011

TIIVISTELMÄ

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaalialan koulutusohjelma

RANTA, MILJA

Opinnäytetyö

Työn ohjaaja

Toimeksiantaja

Syyskuu 2011

Avainsanat

Koululaisen kokemuksia esiopetuksesta

49 sivua + 3 liitesivua

Virve Remes

Kouvolan kaupungin perusopetuspäällikkö

Esikoululainen, esiopetus, lapsen näkemys

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, millaisia muistoja ja kokemuksia lapsella on esiopetuksesta ja mitä lapsi on siellä omasta mielestään oppinut. Tärkeää oli myös selvittää, mitä lapsi haluaisi muuttaa esiopetuksessa ja mitä esiopetuksessa opittuja taitoja lapsi luulee tarvitsevänsä koulussa. Tutkimus kohdennettiin ensimmäisen luokan koululaisiin. 6–7-vuotiaan lapsen sanavarasto on riittävä kuvaamaan kokemuksiaan. Lapsen mielipidettä asioista on tarpeen kuunnella. Haastattelut toteutettiin ryhmähaastatteluina, koska mielipiteen saaminen lapselta on näin todettu helpommaksi.

Tutkimus on luonteeltaan kvalitatiivinen, ja tiedonhankintamenetelmänä käytettiin teemahaastattelua. Tutkimusta varten haastateltiin erään koulun 21 ekaluokkalaista lasta. Lapset olivat neljästä eri esiopetusryhmästä. Haastattelut tehtiin syyskuussa 2010. Haastattelut nauhoitettiin ja purettiin teemoittain kirjalliseen muotoon.

Lapsilla on jäänyt esiopetuksesta mieleen pääasiassa hyviä muistoja, jotka liittyvät kivojen kavereiden kanssa leikkimiseen ja pelaamiseen eli yhdessä olemiseen. Lapset kokivat oppivansa paljon uutta esiopetuksessa tämän tutkimuksen perusteella. Lapset kokivat esiopetuksen yleensä helppona. Lapset muistelivat haastatteluissa useasti erilaisia metsäretkiä ja niissä opittuja taitoja. Lapsien ikävimpiä muistoja esiopetusvuodesta olivat päiväunet ja kiusaaminen.

ABSTRACT

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

University of Applied Sciences

Social Care

RANTA, MILJA

Bachelor's Thesis

Supervisor

Commissioned by

September 2011

Keywords

Children's experiences of preschool

49 pages + 3 pages of appendices

Virve Remes, Lecturer

Education Manager in Kouvola

Preschool child, preschool, child's own opinion

The aim of this thesis is to discover what kind of memories and experiences children have of preschool. Children's opinions about what they had learned in preschool were also collected. An important component of the research was to discover what children would like to change in preschool. Children were also asked what skills they think are needed at school. This thesis was carried out among first graders. Children ages six to seven years-old have such a large vocabulary that they can easily describe their experiences. Children's own opinions need to be heard. Interviews were conducted in groups because children usually feel more comfortable answering in groups.

This thesis is quantitative and the method used for data management was theme interviews. Twenty-one first graders from one school were interviewed for this thesis. The children had attended four different kindergartens. The interviews were carried out in September 2010. The interviews were recorded and later transcribed thematically.

The children mainly had good memories of preschool - mostly about playing with good friends and being part of a group. Based on the results of this thesis, children considered that they learned many things in preschool. They think that preschool is easy most of the time. All of the field trips to the woods and skills learned there were frequently remembered. The most disliked memories were about napping and bullying.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	6
2	LAPSI JA ESI- JA ALKUOPETUS	7
2.1	Esiopetusikäinen lapsi	7
2.2	Esiopetus	9
2.3	Koulukypsyysarviointi	11
2.4	Koulun odotukset esiopetukselta	13
2.5	Alkuopetus	15
3	LAPSEN KOULUVALMIUDET	17
3.1	Sosiaaliset taidot ja valmiudet	18
3.2	Tunne-elämän valmiudet	20
3.3	Motoriset valmiudet	21
3.4	Taidolliset ja tiedolliset valmiudet	22
3.4.1	Ilmaisutaito	23
3.4.2	Luku- ja kirjoitustaito	23
3.4.3	Matematiikan taidot	25
4	AIKAISEMPIA TUTKIMUKSIA ESIOPETUKSESTA	26
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	27
5.1	Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset	27
5.2	Tutkimushenkilöt	27
5.3	Tutkimusmenetelmä	28
5.4	Haastattelujen suorittaminen	28
5.5	Aineiston käsittely ja analysointi	30
5.6	Luotettavuus	31
6	TULOSTEN ESITTELY	32
6.1	Esiopetuksesta mieleen jääneet asiat	32
6.2	Esiopetuksessa opittuja asioita	34

6.2.1	Kieli ja vuorovaikutus	35
6.2.2	Matematiikka	35
6.2.3	Etiikka ja katsomus	36
6.2.4	Ympäristö- ja luonnontieto	36
6.2.5	Terveys	37
6.2.6	Fyysinen ja motorinen kehitys	37
6.2.7	Taide ja kulttuuri	38
6.2.8	Sosiaaliset taidot (kaverit ja ryhmätyöskentely)	39
6.2.9	Omatoimisuus	39
6.3	Muutettavia asioita esiopetuksessa	40
6.4	Koulussa tarvittavia taitoja	41
7	JOHTOPÄÄTÖKSET	41
8	POHDINTA	44
LIITTEET		
Liite 1 Lupahakemus rehtorille		
Liite 2 Lupahakemus vanhemmille		
Liite 3 Kyselykaavake lapsille		

1 JOHDANTO

Tätä opinnäytetyötä tehdessäni on tapahtunut suuria muutoksia esiopetuksen rintamalla. Opetushallitus on päättänyt vuoden 2010 lopussa Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteista 2010, joka esiopetuksen järjestäjien on tullut ottaa käyttöön viimeistään 1.8.2011. Esiopetuksesta säädetään tällä hetkellä perusopetuslaissa, joka on kohta 40 vuotta vanha, joten lain uudistaminen on tarpeellista. Suomi on ainut maa EU:ssa, jossa päivähoitopalvelut ovat osa sosiaalihuoltolaissa tarkoitettuja sosiaalipalveluita.

Suomen hallitus on hallitusneuvotteluissa 17.6.2011 saavuttanut neuvottelutuloksen uuden hallituksen ohjelmasta. Hallitusohjelma lupaa, että varhaiskasvatuksen ja päivähoitopalvelujen lainsäädännön valmistelu, hallinto ja ohjaus siirretään opetus- ja kulttuuriministeriöön. Hallitusohjelmaan on myös kirjattu esiopetuksen velvoittavuus, joka on ollut Lastentarhanopettajanliiton tavoitteena. Päivähoidon subjektiivinen oikeus säilyy ja lisäksi hallitus haluaa varmistaa laadukkaan ja turvallisen päivähoidon ja varhaiskasvatuksen. (Neuvottelutulos hallitusohjelmasta 2011.)

Sain idean opinnäytetyön aiheeksi Kouvolan kaupungin varhaiskasvatuspäälliköltä, joka halusi tietää opettajien sekä lapsien kokemuksia esiopetuksesta. Päätimme opiskelutoverini Sari Luorasen kanssa jakaa niin, että hän haastattelee opettajia ja minä lapsia. Saimme ohjaavalta opettajalta luvan tehdä opinnäytetyön teoriaosuuden yhdessä. Näin meiltä kuitenkin valmistui kaksi erillistä opinnäytetyötä.

Innostuimme aiheesta, koska saamme tällä sosionomi koulutuksellamme (AMK) kelpoisuuden lastentarhanopettajan tehtäviin. Tiedämme, ettei koulutuksemme anna suoraan pätevyyttä lastentarhanopettajaksi esiopetukseen, mutta pätevyys on kuitenkin saavutettavissa suorittamalla täydennyskoulutusta. Esiopetus on kuitenkin vain päivähoidon yksi osa-alue, joten uskomme näiden opinnäytetyössä saaneiden tietojen olevan tarpeellisia myös pienempien lasten kasvatustyössä.

Esiopetusvuosi on varhaiskasvatuksen loppusilaus ennen koulun aloittamista. Esiopetusvuosi on kuitenkin liian lyhyt aika kuroa umpeen mahdollisia oppimisen esteitä, jos ne huomataan vasta silloin. Lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen kannalta iso osa työstä on tehty jo ennen esiopetusikää. Varhaiskasvatuspalvelut luovat hyvän pohjan koulumenestykselle tunnistamalla erityistuen tarpeessa olevat lapset ajoissa tuen piiriin.

Mielenkiintoani esiopetusikäistä lasta kohtaan lisää myös se, että minulla on esiopetuksen saanut ja esiopetuksessa oleva lapsi. Kiinnostuin kuuntelemaan lasta, mitä lapsi ajattelee asioista ja mitä lapselle on jäänyt mieleen tästä tärkeästä vuodesta ennen koulun aloittamista. Minulla heräsi myös heti alussa mielenkiinto perehtyä siihen, mistä tietää, että lapsi on saavuttanut kouluvalmiuden. Lapsen kehitys todella etenee yksilöllisesti, lapsi voi olla yhtä lailla kuusi- kuin kahdeksanvuotias saavuttaessaan kouluvalmiuden.

Lapsinäkökulman korostaminen on tärkeää, koska se on usein jätetty huomiotta. Tutkimuksissa tarkastellaan lapsia ja heidän kanssa toimimistaan usein aikuisen näkökulmasta. Eri ilmiöihin paneudutaan usein selvittämällä aikuisten käsityksiä lasten viihtyvyydestä tai kehittymisestä ja näiden edellytyksistä. Hedelmällistä on ottaa huomioon lasten sekä aikuisten näkökulmat ja muodostaa siten tasavertainen ja yhteisöllinen tarkastelukulma. (Karlsson 2000, 37 - 38.)

Teoriaosuuden alussa tarkastelin esiopetusikäistä lasta, esi- ja alkuopetusta sekä koulukypsyysarviointia. Teoriaosuudessa perehdyin myös lapsen kouluvalmiuksiin, jotka pitävät sisällään sosiaaliset, tunne-elämän, motoriset sekä taidolliset ja tiedolliset valmiudet. Tämä opinnäytetyö pohjautuu VARSU – Varhaisen oppimaan ohjaamisen suunnitelmaan, jossa käsitellään motoriikkaa, omatoimisuutta, kognitiivista kehitystä sekä sosiaalista kehitystä.

2 LAPSI JA ESI- JA ALKUOPETUS

2.1 Esiopetusikäinen lapsi

Esikouluikäinen, kuusivuotias lapsi, käy läpi suuria muutoksia fyysisesti, mutta myös tunne-elämässä ja ajattelussa sekä sosiaalisessa kehityksessään. Kuusivuotias tunnetaan harvahampaistaan ja pitkistä jäsenistään. Pikkulapsen pyöreys katoaa ja pääpaino on pituuskasvussa. Myös kasvojen mittasuhteet muuttuvat, alaosa tulee voimakkaammin esille ja samalla tulee tilaa rautahampaille. Kuusivuotiaalla on erittäin voimakas liikunnan tarve, mikä kertoo missä on kehityksen painopiste. Tässä iässä lapsi kieppuu, painii, juoksee, kiipeilee, roikkuu ja taiteilee kaikissa mahdollisissa paikoissa. Kuusivuotiaalle samanikäiset kaverit ovat hyvin tärkeitä. (Lautela 2009, 27 - 29.)

Lapsi ei voi saada aikuisilta niitä kokemuksia, joita hän saa vuorovaikutuksessa muiden lasten kanssa. Leikki on lasten toiminnan perusta, ja sen tärkein osa on lasten keskinäisyys. Lapset leikkivät mielellään enintään viiden lapsen ryhmissä ja valitsevat vain harvoin yksin olemisen tai aikuisen seuran päivähoiton vapaan toiminnan aikana. (Karlsson 2000, 55.)

Esi- ja alkuopetusikäinen lapsi on utelias, sosiaalinen ja innokas oppimaan. Lapsi tiedostaa ajatuksiaan ja nauttii omasta oppimisestaan ja onnistumisistaan. Lapsi on aktiivinen. Kiinnostuksen kohteet lisääntyvät vähitellen. Lapsi oppii itsestään ja ympäristöstään tutkimalla, kysymällä ja havainnoimalla. Lapsen oppimista on se, kun hän havaitsee ongelman, hänessä syntyy halu ratkaista ongelma. Ratkaistuaan ongelman hän on saanut vastauksen ja uteliaisuus on tyydytetty. Lapsi on valmis siirtymään uusien haasteiden pariin. Uteliaisuus johdattaa lasta uusiin haasteisiin. Uteliaisuus synnyttää halun kokeilla uusia asioita. (Brotherus, Hytönen & Krokfors 2002, 73.)

Kuusivuotias on jo hyvin taitava ja innokas tarttumaan oikeaan työhön. Hän mielellään auttaa kotitöissä, kuten ruuan valmistamisessa, siivouksessa sekä pihatöissä. Tärkeää näissä töissä on se, että ne tehdään yhdessä, sillä kokemus yhteenkuuluvuudesta aikuisen kanssa merkitsee lapselle paljon. Nämä työt voivat olla myös inspiraation lähde leikille. (Lautela 2009, 30.)

Tämän ikäinen lapsi tulee helposti aikuisen luokse valittamaan: ”Ei ole mitään tekemistä”. Lause on yksi tyypillinen tunnusmerkki tässä kehitysvaiheessa. Pitkästyminen kertoo, että on tultu taitekohtaan, jolloin on pysähtymisen hetki, odotusta ja epävarmuuttakin. Leikin kulku on aivan toisen lainen kuin aikaisemmin. Leikkiä suunnitellaan nyt etukäteen ja leikkiin tarvittavia esineitä etsitään määrätietoisesti. Leikki jatkuu pidempään kuin aikaisemmin, ja se voi myös olla monen päivän projekti. Näin kuusivuotias opiskelee oma-aloitteisesti juuri niitä taitoja, joita kouluelämässä korostetaan ja tavoitellaan. Tyypillinen kuusivuotiaan leikki on majan rakentaminen ja siinäkin valtaosa ajasta käytetään sen suunnittelemiseen. Tärkeää on, ettei aikuinen ole leikkiä lapsen puolesta suunnittelemassa tai vetämässä leikkiä, vaan lapsi saa oma-aloitteisesti harjoittaa kehittymässä olevia taitoja omiksi kyvyikseen. (Lautela 2009, 31 - 34.)

Juuri ennen koulun alkua lapsella on aloitteellisuuden kasvun herkkyyss aikaa. Kehittyneellä lapsella se tarkoittaa iloista tarttumista uusiin asioihin, uusien asioiden avointa

kohtaamista. Parhaiten aloitteellisuus kasvaa vapaassa leikissä, jolloin jokaisella lapsella on mahdollisuus ottaa roolinsa leikin eteenpäin viemisessä. Majojen rakentelu on tästä hyvä esimerkki. Silloin täytyy suunnitella, hankkia materiaalit ja tehdä rakentelutyöt. (Jantunen 2009, 100.)

Kuusivuotiailla on paljon yhteistä murrosikäisten kanssa. Heille on tavallista rajojen kokeileminen. Lapsi tarvitsee aikuisen, joka asettaa turvalliset rajat, joita hän hakee. (Lautela 2009, 36.) Kuuden vuoden ikä on minuuden kasvun kannalta tärkeä vaihe. Minäkeskeisyyttä ei tulisi pitkittää, mutta se täytyy hyväksyä ja ymmärtää. (Jantunen 2009, 101.)

Seitsemannen ikävuoden tienoille osuu kehityksen kriisi. Olennainen psykologinen muutos on lapsen välittömyyden katoaminen. Luonnollinen suhtautuminen tapahtumiin muuttuu, ja lapsi käy oikullisemmaksi kuin ennen, mutta lapsen tahdonalaisuus kehittyy. Lapsen itsearviointi ja minäkuva muuttuvat olennaisesti tämän kriisin aikana. Lapsi alkaa erottaa ihanneminän ja todellisen minän toisistaan. (Hakkarainen 2002, 45 - 47.)

2.2 Esiopetus

Lapsella on oikeus maksuttomaan esiopetukseen oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuotena. Esiopetukseen osallistuminen on vapaaehtoista, ja siitä päättää lapsen huoltaja. Esiopetukseen osallistuvat jo lähes kaikki kuusivuotiaat lapset. Kunnat vastaavat esiopetuksen järjestämisestä. Erillisen luvan perusteella esiopetusta voivat järjestää myös yksityiset perusopetuksen järjestäjät ja valtion oppilaitokset. Kunta voi myös hankkia esiopetuksen ostopalveluna. Esiopetus järjestetään kunnan päätöksen mukaisesti päivähoitopaikassa, koulussa tai muussa soveltuvassa paikassa. (Oikeus esiopetukseen 2010.)

Esiopetuksen laajuus on vähintään 700 tuntia (keskimäärin neljä tuntia päivässä). Yhden opettajan esiopetusryhmässä saa olla enintään 13 lasta. Ryhmässä saa olla 20 lasta, jos ryhmässä on toinen koulutettu aikuinen. Oppimateriaalit ovat opetuksen lisäksi maksuttomia. Esiopetusta saavilla oppilailla on oikeus mm. maksuttomaan ateriaan, oppilashuoltopalveluihin ja maksuttomaan kuljetukseen, jos matka on yli viisi kilometriä tai se on vaarallinen. Esiopetuksesta säädetään perusopetuslaissa. (Oikeus esiopetukseen 2010.) Esiopetusta voi antaa luokanopettaja tai lastentarhanopettaja sekä

tietyin edellytyksin myös sosiaalikasvattaja tai sosionomi (AMK). (Asetus opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista).

Laajimmillaan esiopetus koskee kaikkea alle oppivelvollisuusikäisiin kohdistuvaa kodin ulkopuolista hoito-, kasvatus- ja opetustoimintaa. Esiopetus voidaan myös määritellä keskilaajasti 3–6-vuotiaiden lasten kasvatus- ja opetustoiminnaksi. Suppeimmillaan se tarkoittaa vain kuusivuotiaiden tavoitteellista kasvatusta ja opetusta, kuten valtioneuvoston periaatepäätöksessä varhaiskasvatuksen valtakunnallisissa linjauksissa on määritelty. Esiopetus nähdään osaksi varhaiskasvatusta ja suunnitelmalliseksi osaksi kuusivuotiaiden lasten kasvatusta ja opetusta. (Kallioniemi 2008, 18.)

Esiopetuksen tavoitteet ja sisältö määriteltiin maassamme ensimmäisen kerran esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa vuonna 2000 (Brotherus ym. 2002, 34 - 35). Opetushallitus on joulukuussa 2010 päättänyt Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteista 2010. Esiopetuksen järjestäjien tulee ottaa käyttöön uusi opetussuunnitelma viimeistään 1.8.2011 (Esiopetuksen toteuttaminen 2011). Opetussuunnitelman perusteet on normi, joka toimii kehyksenä opetussuunnitelman laadinnalle. Opetussuunnitelma voidaan laatia kuntakohtaisena, alueittaisena tai päiväkotitai koulukohtaisena. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2010, 55.)

Esiopetuksen työskentely perustuu leikinomaiseen toimintaan, joka edistää myös lapsen kielellistä kehitystä sekä valmiuksia uusien asioiden oppimiseen. Toiminnassa otetaan huomioon lapsen tarve oppia leikin ja mielikuvituksen kautta. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2010, 11.)

Esiopetuksen tavoitteena on, että lapsen myönteinen minäkuva vahvistuu ja hänen oppimaan oppimisen taitonsa kehittyvät. Lapsi säilyttää oppimisen ilon ja innostuksen sekä uskaltaa luovasti ja rohkeasti kohdata uudet oppimishaasteet. Lapsi oppii pohdintaa oikeasta ja väärästä. Lapsi sisäistää yhteiskuntamme hyviä tapoja ymmärtää niiden merkityksen. Lapsi oppii ikävaiheensa mukaisesti ymmärtämään, miten terveyttä ja hyvinvointia ylläpidetään. Lapsen kieli- ja kulttuuri-identiteetti sekä hänen kykynsä ilmaista itseään monipuolisesti kehittyvät ja vahvistuvat. Lapsella on mahdollisuus tutustua eri taidemuotoihin ja kulttuuriin. Lapsi kiinnostuu luonnosta ja saa käsityksen omasta riippuvuudestaan ja vastuustaan sekä luonnosta että rakennetusta ympäristöstä. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2010, 7 - 8.)

Esiopetuksen keskeiset seitsemän sisältöaluetta ovat kieli ja vuorovaikutus, matemaattikka, etiikka ja katsomus, ympäristö- ja luonnontieto, terveys, fyysinen ja motorinen kehitys sekä taide ja kulttuuri (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2010, 12 - 17). Tarkoituksena ei ole, että eri sisältöjä opetetaan ja käsitellään tiedonalakohtaisesti. Tavoite- ja sisältöalueet on tarkoitettu lastentarhanopettajan toiminnan tueksi ja työvälineeksi. Opettajan tehtävänä on luoda oppimisympäristö, jossa tietty sisältöalue avautuu lapsille elämyksellisesti. Uskontokasvatus on sisältöalueen ”etiikka ja katsomus” alla. (Kallioniemi 2008, 19.)

Lapsen viihtymisen, kasvamisen ja oppimisen kannalta on tärkeää luoda luottamuksellinen yhteys lapsen vanhempien ja esiopetuksen henkilöstön välille. Opettaja laatii lapsen esiopetuksen suunnitelman yhdessä vanhempien kanssa. Useimmat vanhemmat ovat halukkaita tekemään parhaansa lapsensa vuoksi. Ajatusten ja tiedon vaihtoa esiopetuksen aikuisten ja vanhempien välillä tarvitaan, jotta odotuksia voidaan täyttää. (Lummelahti 2001, 180, 184 - 185.)

Arviointia suoritetaan esiopetuksessa jatkuvasti opettajan ja lapsen vuorovaikutuksessa työskentelyn ja oppimisprosessin edetessä. Palautetta annetaan säännöllisesti käytävissä keskusteluissa opettajan ja huoltajien kesken. Arvioinnissa painotetaan lapsen kasvu- ja oppimisprosessin edistymistä. Lapsille voidaan antaa osallistumistodistus esiopetuksen päätteeksi, jossa voidaan kuvata järjestettyä esiopetusta. (Esiopetuksen toteuttaminen 2011.)

2.3 Koulukypsyysarviointi

Lapsen koulukypsyyttä arvioidessa huomioidaan kaikki tärkeät kehityksen alueet. Lapsi saattaa olla älyllisesti hyvinkin kehittynyt, mutta fyysisesti tai tunne-elämältään vielä hyvin kypsyvätön. Mikäli lapsella on pikkulapsen piirteitä, viittaa se kouluvalmiuden puutteeseen. Myös sosiaalinen ja tunne-elämän valmiudet ovat tärkeitä taitoja koulutulokkaalle. Vaikeudet näissä taidoissa voivat johtua varhaisesta kognitiivispainotteisesta kasvatuksesta. Lapselle on hyvin tärkeää, että hän saa elää jokaisen kehitysvaiheensa rauhassa. Jokainen kehitysvaihe vie oman aikansa ja jokainen vaihe luo pohjaa seuraavalle vaiheelle. Koulukypsä lapsi haluaa omasta halustaan kuunnella ja hän kykenee keskittymään. Koulukypsässä lapsessa herää tarve auktoriteetin kunnioittamiseen. (Lautela 2009, 37 - 38.)

Nykyisin puhutaan koulun valmiuksista kohdata eri kehitysvaiheissa olevia lapsia ja eri kulttuureista tulevia lapsia sekä tukea heidän oppimistaan eri tavoin. Keskeinen kysymys on se, missä määrin opetuksessa kyetään ja osataan ottamaan huomioon oppilaan yksilölliset piirteet. Kouluvalmiuden rinnalle on noussut käsite oppimisvalmius, jossa valmiuden problematiikka irrotetaan koulujärjestelmästä. On kuitenkin todettu, että lapsen tulevan kehityksen kannalta ei ole ratkaisevaa, milloin hän aloittaa koulun. Useat tutkimukset osoittavat, että lapsen oppiessa lukemaan viisi- tai kuusivuotiaana ei ole merkitystä. Sillä on merkitystä, miten lapsi osaa käsitellä ja yhdistellä oppimaansa sekä millainen käsitys lapsella on itsestään oppijana. Lapsen kokemat esiopetuksen sisällöt ja menetelmät ovat tärkeitä lapsen myöhemmälle oppimiselleen koulussa. (Brotherus ym. 2002, 230.)

Monet tutkijat korostavat, että esiopetuksen pitää olla kognitiivisemmin orientoitunutta. Lapsi saattaa selvittää paremmin koulussa, jos hän on esiopetuksessa osallistunut suunniteltuun kasvatustoimintaan ja saanut olla kiinnostunut toiminnasta pedagogisesti pätevien aikuisten kanssa. Tällaisessa kasvatustoiminnassa hän oppii tavan suhtautua oppimiseen. Lapsi valmistautuu koulua varten. Kuitenkin on tärkeää nähdä, mitä lapsi osaa kuin se, mitä lapsi ei osaa. Aikuiset voivat olla lapsille esimerkkinä ja auttaa heitä ymmärtämään perusvalmiudet kouluun. Erityisen tärkeää on myös, että lasta autetaan ymmärtämään ja selitetään hänelle asian sisältö. Tällöin hän saa uuden motiivin oppimiselle. Esiopetus täytyy suunnitella siten, että lapsi voi erilaisissa toiminnoissa opetella esimerkiksi symbolien ja merkkien ymmärtämistä. Esiopetuksen toiminnan täytyy sisältää ”kouluvalmiuksia”. (Brotherus ym. 2002, 231 - 232.)

Koulukypsyysarvioimiselle voidaan asettaa kriteerejä. Kun lapsi on selvästi koulukypsä, ei arvioiminen tuota ongelmia. Asia ei ole ongelmallinen silloinkaan, kun lapsi on selvästi vielä pieni, joka haluaa leikkiä. Näiden välissä on lapsia, joiden kohdalla joutuu pohtimaan monia eri näkökulmia. Opettajan ja lapsen kohtaaminen on tällöin suositeltavaa ratkaisua tehtäessä. Koulukypsyysarviointi voidaan tehdä päiväkodin tiloissa tai tulevassa koulussa. Joissakin kaupungeissa arviointi on keskitetty yhteen päiväkotiin tai kouluun, jonne saapuvat kaikki lähiseudun arviointia tarvitsevat. Useimmissa kunnissa kouluvalmius arvioidaan yleisesti käytössä olevan menetelmän mukaisesti. Koulukypsyysarviointi voidaan tehdä monilla eri tavoilla. Joissakin kaupungeissa lääkäri on arvioinnissa mukana. (Kurppa 2009, 113 - 114.)

Lääkäri tutkii motoriikkaa, sujuuko kopittelu, hyppiminen eteen ja taakse, vaihtohyppy jne. Lapsen kanssa jutustelussa selviää paljon muistin kehitysvaiheesta. Tutkimukseen liittyy myös piirtelytehtäviä. Lapselle on piirretty valmiiksi kolmio, neliö ja ympyrä. Hän piirtää niiden alle omansa. Lisäksi lasta pyydetään piirtämään talo ja ihminen. Lääkärin tutkimuksesta selkeytyy kuva fyysisestä kypsyneisyydestä. Lääkäri tutkii, onko motoriikka kypsynyt oikealla tavalla ja onko kömpelyyttä, jolla on merkitystä oppimisen kannalta. Toinen tärkeä alue on kielen kehitys, mitä lapsi kertoo ja osaaako hän kuvailla asioita. Tärkeää on myös, että lapsi puhuu selvästi, äännevirheitä voidaan kesän aikana harjoittaa. (Kurppa 2009, 113 - 114.)

Kouluvalmius käsittää myös lapsen sosiaalisen kypsyneisyyden. Aikuisten kanssa tapahtuvissa kohtaamisissa voi jäädä huomioimatta pieni lastentarhalainen, joka tulee esiin vasta luokkahuoneessa, jossa kaikissa ympäristön tapahtumissa myötäeläminen vie huomion tietyyn ja voi johtaa jaksamisongelmiin. Levoton tarkkaavaisuushäiriöinen lapsi on helppo havaita. Lapsi voi kypsyä sosiaalisesti lykkäysvuoden aikana. Sosiaalisesti kypsä lapsi ottaa toiset huomioon. Mikäli lapsella on muuten valmiudet koulun aloittamiseen, mutta hän on sosiaalisesti kypsymätön, ei lykkäys aina muuta lasta sosiaaliseksi. Kypsymättömyys ei välttämättä katoa vuoden odottelulla. Jos kypsyys on hieman vinoutunut, saattaa kouluunmeno auttaa lasta parhaiten. Asiaa pitää katsoa myös koulun näkökulmasta. Lapsen sopeutuminen luokkaan voi olla vaikeaa, etenkin jos luokalla on muitakin haasteellisia lapsia. Valmista toimintamallia on vaikeaa antaa. Kun katsotaan 15 vuoden takaista lastenpsykiatrian oppikirjan koulukypsyysnäkemystä, ei sen perusteella voisi huomattavaa osaa lapsista laskea kouluun. Usein puuttuu kyky olla paikallaan. (Kurppa 2009, 114 - 115.)

2.4 Koulun odotukset esiopetukselta

Joskus käy niin, että aloittavassa ensimmäisessä luokassa on oppilas, joka ei olekaan valmis koululaiseksi; hän ei jaksa sopeutua eikä jakaa yhteisiä asioita. Oppilas saattaa näyttää päällisin puolin ihan tavalliselta ja kokoiselta koululaiselta. Oppilaan yhteistyöskentely ei oikein suju ja hän ei osaa jakaa huomiota muiden kanssa. Niinpä hän häiritsee toisia oppilaita, tönii ja potkii. Oppilaan voimat eivät riitä ja hänellä ei ole intoa uusiin asioihin. Tämä esimerkki on hyvin tyypillinen siitä, että lapsi ei ole vielä koulukypsä vaan hänen olisi syytä vielä viettää esikoulussa toinen vuosi ja yrittää

myöhemmin uudelleen. Usein käy niin, että mikäli lapsi lukee ja laskee, vanhemmat ajattelevat lapsensa olevan koulukypsä. (Jantunen 2009, 98 - 99.)

Tietysti opettaja haluaa ensimmäiseksi korjata tällaisen tilanteen, mutta esikouluun palaaminen tässä vaiheessa on myöhäistä. Päiväkotiin ei välttämättä pystytä enää järjestämään esikoulupaikkaa lapselle. Näin ollen opettaja joutuu sopeutumaan tilanteeseen ja keksimään oppilaalle jotakin fyysistä tekemistä. Tällaista voisi olla esimerkiksi pallon heitteleminen tai potkiminen pihalla. Toisaalta oppilaalle pitää antaa riittävästi lepotaukoja. Yleensä muut lapset ymmärtävät tilanteen ja hyväksyvät sen. Liian aikainen oppija yleensä sopeutuu tilanteeseen, mutta se vie aikaa ja voimia lapselta. Nämä voimavarat tulisi kanavoida vielä fyysiseen kasvuun. Toisen lukuvuoden alussa varhainen oppija imee itseensä kertomuksia vaatien ympäristöltään täydellistä hiljaisuutta. Oppilas muistuttaa paljon muita seitsemänvuotiaita, kun he vuosi sitten aloittivat koulunsa. Sopeutuminen on hidas prosessi, eikä kaksi vuotta ole siinä mikään tavaton aika. Tulevaisuus näyttää, mitä kaikkea aikainen sopeutuminen on lapselta vaatinut. (Jantunen 2009, 99.)

Liikunnallisten tarpeiden ja fyysisten valmiuksien tulee olla kypsyneet ennen kouluun lähtöä. Kuuden vuoden ikävaiheessa lapsi kasvaa fyysisesti roimasti ja hänellä voi olla ylitsepursuava leikin ja liikkumisen tarve. Koulu ei pysty vastaamaan tällöin lapsen tarpeisiin. Joskus on käynyt niinkin onnellisesti, että koulussa on pystytty pidentämään välitunteja sekä leikkimään oppitunneilla, mikäli lapsella on vielä suurilta osin leikkimisen tarvetta. (Jantunen 2009, 99 - 100.)

Aika ennen koulun alkua on aloitteellisuuden kasvun aikaa. Mikäli lapsen aloitteellisuus on kehittynyt oikeanlaisesti, merkitsee se iloista tarttumista uusiin haasteisiin ja lapsi on avoin uusista asioista. Parhaiten aloitteellisuus kasvaa vapaissa ja omaehtoisissa leikeissä, jolloin jokaisella on mahdollisuus ottaa jokin rooli leikin eteenpäin viemisessä. Majojen rakentelu on tässäkin hyvä esimerkki. Siinä täytyy suunnitella, hankkia ainekset, tehdä voimaa vaativat työt ja viimeistellä. Erilaisille lapsille löytyy erilaisia tehtäviä, kullekin oman taitojensa ja halujensa mukaan. (Jantunen 2009, 100.)

Lapsen oppimisen kannalta on tärkeää rakentaa hyvä motivaatiohalu. Tähän auttaa virikkeellisen ja monipuolisen toimintaympäristön luominen. Keskeistä on, että opettaja ohjaa ja auttaa tarvittaessa. Kuitenkin oppiminen ja ajattelu vaativat työtä ja harjoittelua sekä pitkäjänteisyyttä. Lapsen oppiminen perustuu hänen aikaisemmille tiedoilleen

taidoilleen ja toiminnoilleen. Lapsi on aktiivinen ja tutkiva oppija ja oppimisessa korostetaan ongelmakeskeistä lähestymistapaa. (Brotherus ym. 2002, 75.)

Koulun opettaja voi odottaa lapsilta tietynlaista aloitteellisuutta, kuten kyky leikkiä ja ottaa rooleja, mutta jossakin määrin myös kykyä odottaa omaa vuoroa. Odottamista tarvitaan, koska kaikkea ei aina voi saada heti. Malttamattomuutta voi esiintyä vielä koulussa. Se saattaa myös kertoa innostuksesta, mutta jonkinlainen tarve järjestykseen alkaa muotoutua jo ennen kouluikää. Tämän järjestyksen asettaa paikalleen koulun opettaja, joka on myönteinen auktoriteetti ja jonka tottelemiseen lapsilla syttyy heti tarve. Kuitenkin kaiken kasvatustyön perustana on jatkuvan perusturvallisuuden tunteminen ja kokemus, että voi tulla rakastetuksi. Näin lapsi luottaa ympäristön huolenpitoon. Lapsille annetut lupaukset täytyy pitää. Luottamuksesta syntyy kunnioitus aikuista kohtaan. Myös rytmillä on merkitystä. Asiat tehdään tietyssä järjestyksessä. Se luo se lapselle järjestyä. Se luo elämyksen siitä, että kaikki hoituu. (Jantunen 2009, 100 - 101.)

Vuoden lopussa syntyneillä lapsilla on enemmän tunne-elämän ongelmia, masentuneisuutta, käytöshäiriöitä, levottomuutta ja keskittymisvaikeuksia. Tärkeä selittävä tekijä tähän on syntymäaikaan liittyvä ero kypsytydessä. Vuoden alussa syntyneet lapset ovat keskimäärin kypsempiä kuin vuoden loppupuolella syntyneet. Kun samana vuonna syntyneet lapset käyvät samaa luokkaa, joutuvat kaikki lapset samalla ”lähtöviivalle”. Heille annetaan samanlaisia tehtäviä. Kypsymättömät lapset kokevat enemmän epäonnistumisia, ja he keskittyvät huonommin kuin kypsemät luokkakaverit. Joskus koululyykkäys vuodelle voi olla mielekästä lapsen kehitykselle. Mielenterveyden näkökulmasta on aivan välttämätöntä, että koulu yhteisönä kykenee huomioimaan jokaista lasta erikseen yksilöllisen opetussuunnitelman puitteissa. (Almqvist 2009, 108.)

2.5 Alkuopetus

Alkuopetus jatkaa siitä, mihin esiopetus jää. Ikäkausididaktinen lähtökohta velvoittaa sekä esi- että alkuopetusta ja sitoo ne toisiaan täydentäväksi jatkumoksi. (Brotherus ym. 2002, 230.)

Perusopetuksen on annettava mahdollisuus monipuoliseen kasvuun, oppimiseen ja terveen itsetunnon kehittymiselle. Perusopetus lisää yhteisöllisyyttä. Oppimisympäristön tulee olla sellainen, joka tukee yksilön terveyttä ja kasvua. Sen on oltava fyysises-

ti, psyykkisesti ja sosiaalisesti turvallinen. Alkuopetuksessa tulee ottaa huomioon varhaiskasvatuksen, erityisesti esiopetuksen antamat valmiudet. Esi- ja alkuopetuksesta on rakennettava selkeä ja johdonmukainen kokonaisuus. Opetuksessa otetaan huomioon erilaiset oppijat. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004, 14 - 18.)

Vuosiluokkien 1 - 2 Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen keskeinen tehtävä on jatkaa jo kotona, varhaiskasvatuksessa, erityisesti esiopetuksessa, alkanutta kielen oppimista. Opetuksen tulee olla kokonaisvaltaista, kaikki kielen osa-alueet kattavaa oppilaan arkeen liittyvää suullista ja kirjallista kommunikaatiota, joka tulee oppilaan yksilöllistä kielenoppimista. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004, 46 - 47.) Matematiikan opetuksen ydintehtävinä ovat matemaattisen ajattelun kehittäminen, keskittymisen, kuuntelemisen ja kommunikoinnin harjaannuttaminen sekä kokemusten hankkiminen matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden muodostumisen perustaksi (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004, 158).

Ympäristö- ja luonnontiedon opetuksen tavoitteena on, *että oppilas oppii tuntemaan ja ymmärtämään luontoa ja rakennettua ympäristöä, itseään ja muita ihmisiä, ihmisten erilaisuutta sekä terveyttä ja sairautta. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004, 170). Uskonnon opetuksen tehtävänä on tarjota oppilaalle tietoja, taitoja ja kokemuksia, joista hän saa aineksia identiteetin ja maailmankatsomuksen rakentamiseen. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004, 204). Elämäkatsomustiedon ydintehtävänä on tukea oppilaan kasvua ja antaa hänelle välineitä tutkia ja rakentaa elämäkatsomustaan ja maailmankuvaansa (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004, 216).*

Musiikin opetuksessa on keskeistä *oppilaiden musiikillisen ilmaisun kehittäminen leikinomaisessa ja kokonaisvaltaisessa toiminnassa. Opetuksen tulee antaa oppilaalle kokemuksia monenlaisista äänimaailmoista ja musiikeista sekä rohkaista häntä ilmaisemaan ja toteuttamaan omia mielikuviaan. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004, 232.) Kuvataiteen opetuksessa tulee harjoittaa monipuolisesti aistihavaintojen tekoa ja mielikuvituksen käyttöä. Lähestymistapa on leikinomainen. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004, 236.)*

Käsityön opetuksen ydintehtävänä on *perehdyttää oppilas käsityötietoihin ja -taitoihin sekä herättää hänen kriittisyytensä, vastuuntuntonsa ja laatu-tietoisuutensa työskentelyssä ja materiaalivalinnoissa (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004,*

242). Liikunnan opetuksessa tulee *ottaa huomioon oppilaan valmiudet sekä yksilölliset kehitysmahdollisuudet. Opetus toteutetaan leikinomaisesti kannustavassa ilmapiirissä ja se etenee motorisista perustaidoista kohti lajitaitoja* (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004, 248.)

3 LAPSEN KOULUVALMIUDET

Yleisen käsityksen mukaan *kouluvalmius* tarkoittaa lapsen selviytymistä ensimmäisellä luokalla. Kasvatuksella on tärkeä rooli lapsen kouluvalmiuksien kehittäjänä, jotta lapsen osaamisen taidot voivat harjaantua, vaaditaan siihen yhteistyötä monien eri tahojen, kuten esimerkiksi päiväkodin, terveys- ja sosiaalipalveluiden kanssa hyvin varhaisessa vaiheessa. Lapset ovat yksilöitä, joiden välillä voi olla suuriakin eroja, milloin lapsi on kouluvalmis. (Kallio & Mäki 2000, 11 - 12.)

Yksilöiden väliset erot kehityksen eri alueilla ovat suuret koulutulokkailla. Lapset eivät myöskään etene tasaisesti kehityksessään. Lapsilla on takanaan hyvin erilaisia kokemuksia. Koulussa on tärkeää aluksi oppia opiskelemaan ja noudattamaan koulun sääntöjä. Tärkeänä tavoitteena on lukemisen, kirjoittamisen ja matematiikan oppiminen. Oppimisvaikeuksia voi aiheuttaa kehityksen muita hitaampi eteneminen, tuen puute tai riittävien kokemusten puute. (Lyytinen & Korkiakangas 1998, 160.)

Koulukypsä lapsi on rauhoittunut, eli hän haluaa omasta tahdostaan kuunnella ja kykenee keskittymään. Kun lapsi on saanut riittävästi harjoitella liikkuen, leikkien ja toimien sopivassa oppimisympäristössä, hänestä itsestä nousee oma tahto järjestykseen kuusivuotiaan oppimisjakson päätteeksi. Tämä on yksi tärkeimpiä perustoja alkavalle koulutyölle. Tässä vaiheessa lapsessa herää tarve auktoriteetin kunnioittamiseen, joka ilmenee opettajan ihailuna. (Lautela 2009, 38.)

Professori Liisa Keltinkangas-Järvinen (2004) on tutkinut temperamentin vaikutusta kouluelämään. Oppilaan temperamentin ja hänen koulumenestyksensä välillä on yhteys. Temperamentti vaikuttaa sekä oppilaan yleiseen sopeutumiseen että varsinaiseen koulumenestykseen. Mikäli oppilas on sopeutuvainen ja rauhallinen ja suhtautuu uusiin asioihin myönteisesti, koulunkäynti helpottuu. Hankaluuksia koulunkäyntiin voi tulla, jos oppilas häiriintyy helposti ja hänellä on taipumusta hermostua helposti. Täl-

lön lapsi voi alkaa inhota koulua ja oppia, että hän on huono tai viallinen sekä hän tuntee, että aina häntä moititaan. Opettajan rooli on erittäin tärkeä. Opettajan pitää motivoida oppilasta ja hyväksyä lapsi sellaisena, kuin hän on. Opettaja ei saa leimata lasta pahaksi tai hankalaksi. Lapset kyllä käyttäytyisivät hyvin, jos he vain osaisivat. Vanhempien rooli on myös tärkeä. Vanhempien tulee suhtautua lapseen myönteisenä, sellaisena kuin hän on. Mikäli lapsi tuntee itsensä hyväksytyksi, hän suhtautuu myönteisemmin sekä kouluun että kotiin. Näin hän jaksaa taas yrittää oppimista. (Cacciato-re, Korteniemi-Poikela & Huovinen 2008, 90 – 91; Keltikangas-Järvinen 2004, 263 – 272.)

3.1 Sosiaaliset taidot ja valmiudet

Sosiaalisten taitojen määritelmä: *Yleisesti sosiaaliset taidot voidaan määritellä sosiaalisesti hyväksyttäväksi opituksi käyttäytymiseksi, joka luo edellytyksiä ihmisen rakentavaan vuorovaikutukseen toisten kanssa. Käyttäytyminen tuottaa positiivisia tuloksia ja auttaa välttämään negatiivisia seurauksia. Sosiaaliin taitoihin kuuluvat tietyt vuorovaikutustaidot, joista sosiaalisesti taitava henkilö suoriutuu onnistuneesti.* (Kauppila 2005, 125.)

Sosiaaliset taitojen merkitys voidaan nähdä läpi koko elämän. Sosiaalisista taidoista on kyse silloin, kun tavataan ihmisiä ja heidän kanssa ryhdytään keskustelemaan tai ystävystytään. Sosiaalisia taitoja tarvitaan erilaisiin ryhmiin sopeutuessa. Sosiaaliset taidot ovat hyvin erilaisia ihmisen iästä riippuen. Koulussa tunnistetaan helposti oppilaan sosiaaliset taidot, jotka liittyvät luokkakäyttäytymiseen tai oppimiseen. Tällaisia taitoja ovat esimerkiksi oppilaan kuuntelemisen taidot, kavereiden hyväksyminen ja yhteistyötaidot ryhmissä, sääntöjen noudattaminen ja opettajan miellyttäminen. Puutteelliset sosiaaliset taidot voivat johtaa ongelmatilanteisiin luokkahuoneessa ja syrjäytymiseen. (Kauppila 2005, 125.)

Sosiaalisten taitojen puute voi johtua siitä, että lapsi ei ole saanut riittävästi sosiaalisten taitojen opetusta, eikä hänellä ole ollut hyvää mallia. Kuitenkin merkittävä osa sosiaalisista taidoista hankitaan havaitsemalla toisten käyttäytymistä. Taitojen puute voi johtua siitäkin, että ihmisen kokemat psykologiset ongelmat estävät sosiaalisten taitojen kehittymistä. Tällaisia voivat olla ahdistus tai alkoholismi. Ne johtavat erilaisiin häiriöihin sosiaalisissa suhteissa ja vaikeuttavat taitojen omaksumista. Ympäristölläkin on vaikutusta sosiaalisten taitojen oppimiseen. Ympäristön stressitekijöitä voi olla

esimerkiksi traumaattiset kokemukset. Sosiaalisten taitojen puute voi johtua myös siitä, ettei ihminen ole saanut riittävästi vahvistusta omalle käyttäytymiselleen. Uudessa tilanteessa on vaikeaa harjoittaa sosiaalisia taitoja. (Kauppila 2005, 129 - 130.)

Opettajat joutuvat kohtaamaan haasteena sosiaalisten taitojen opettamisen. Lapsi ei saavuta luonnostaan sosiaalisia taitoja, vaan ne opitaan ryhmissä ja mallintamalla vanhemmista. Vanhemmiltaan lapsi saa sosiaalisten taitojen harjoitteluun tarvittavaa luottamusta ja positiivista palautetta. Keskeisiä perustaitoja, joita opetetaan, ovat: itsensä ja muiden esitteleminen, kuunteleminen, keskustelun aloittaminen, keskustelutaidot, kysyminen ja neuvon tiedusteleminen, toisen vapaamuotoinen haastatteleminen, kohteliaisuuksien esittäminen ja vastaanottaminen ja avun pyytäminen. Vaativampia sosiaalisia taitoja ovat palvelutaidot, toisten tunteiden ja tunnetilojen ymmärtäminen, häviämisen taito ja jämäkkyyden osoittaminen. (Kauppila 2005, 126 - 128.)

Sosiaaliset taidot voidaan jakaa sanallisiin tai sanattomiin taitoihin. Sanattomiin taitoihin voidaan lukea esimerkiksi kuunteleminen ja katsominen toisten lasten kanssa. Lapsen sanallisiin sosiaalisiin taitoihin kuuluu, että lapsi osaa kertoa omia mielipiteitään. Pienten lasten sosiaalisissa taidoissa korostetaan vuorovaikutuksellisia tekijöitä, kuten hymyileminen, tervehtiminen ja silmiin katsominen, toisten auttaminen ja huomioon ottaminen, liittyminen leikkeihin, ilmaisutaidot, jakaminen ja yhteistyö, auktoriteetin hyväksyminen, ongelmanratkaisutaidot, tunteiden ilmaiseminen sekä sopeutuminen ryhmään. Tärkeitä taitoja ovat myös kyky kuunnella toisia ja toimia järkevästi ohjeiden mukaisesti. Lapsi tarvitsee runsaasti palkitsevia kokemuksia, kun hän on vuorovaikutuksessa aikuisen kanssa. Lapset tarvitsevat onnistumisen kokemuksia myös ikäisiltään lapsilta. Kun lapset kasvavat ja heille opetetaan sosiaalisia taitoja, he oppivat vaikeitakin sosiaalisia tilanteita. Lapset oppivat selviytymään ongelmatilanteista paremmin. (Kauppila 2005, 134 - 136.)

Koulukypsyydessä sosiaalinen valmius on vaikeinta arvioida. Koulukypsä lapsi osaa ottaa oman ja toisten edun huomioon. Hän pystyy tarvittaessa vain kuuntelemaan. (Jantunen 2009, 114.) Sosiaalinen vuorovaikutus edellyttää paljon joustavuutta, monimutkaista ajattelua ja nopeaa asioiden käsittelykykyä. Joskus puutteelliset sosiaaliset taidot voivat johtaa raivokohtauksiin. Sosiaalisia perustaitoja ovat esimerkiksi keskustelun aloittaminen, ryhmään mukaan tuleminen, vuorottelu ja joustavuus. (Greene 2006, 49 - 51.)

Joustavuuden ja turhautumisen sietokyky on myös tärkeä sosiaalinen taito. Tällaisia taitoja ovat esimerkiksi tilanteisiin liittyvien sosiaalisten vihjeiden ja merkityserojen huomioiminen ja niiden tulkinta, vihjeiden yhdistäminen aiempiin kokemuksiin sekä taito tunnistaa, miten oma käytös vaikuttaa muihin. (Greene 2006, 169.)

Seitsemänvuotiaissa lapsissa on havaittavissa selvää rauhoittumista. Vielä kuusivuotias saa helposti toiminnanpuuskia ja reagoi voimakkaasti ärsykkeisiin, seitsemänvuotias osaa olla rauhallinen ja itseensä syventynyt. Seitsemänvuotias lapsi on ylittänyt kuusivuotiaan lapsen impulsiivisen ja episodimaisen kypsyysasteen. Vaikka seitsemänvuotias lapsi on edelleen itseensä keskittynyt, hänen ajattelunsa on jo sosiaalisempaa. Se on vakavampaa ja johdonmukaisempaa. Seitsemänvuotiaalle lapselle on ominaista kestävyys, pyrkimys jatkaa ja toistaa tyydytystä tuottavaa käyttäytymistä. (Jantunen 2009, 81.)

3.2 Tunne-elämän valmiudet

Kouluiän saavuttanut lapsi on läpikäynyt useita eri kehitysvaiheita, joista jokaisella on oma merkityksensä sille, millainen koululainen hänestä tulee. Persoonallisuuden ja mielenterveyden perustekijöitä ovat luottamus, onnistumisen kokemukset ja aloitteellisuus. Lapsella on suurempi käsityskyky ja tietoisuus ympäristöstä. Se tuo joskus lapselle hämmentäviä ja pelottavia kokemuksia. Mielikuvituksen, leikkien ja satujen avulla lapsi käsittelee pelottavia tunteita ja kokemuksia löytäen niihin ratkaisuja. Lapsi saa esikuvia, joihin hän samaistuu. Nämä perusasiat ovat tavallisesti lapsella kunnossa, kun hän aloittaa koulunkäynnin sinä vuonna, jolloin hän täyttää seitsemän vuotta. Tällainen lapsi kykenee hillitsemään omia sisäisiä yllykkeitään. Hän osaa odottaa omaa vuoroaan ja on yhteistyökykyinen. Lapsi on utelias ja tiedonhaluinen. Lapsi tuntee olonsa turvalliseksi koulussa, jossa on toisia lapsia ja vielä vieras aikuinen. Mikäli lapsi on fyysisesti terve ja normaalisti kehittyvä, hän on todennäköisesti kognitiivisilta ominaisuuksiltaan myös koulukypsä. Kaikenlainen toiminta ja tekeminen tuottavat lapselle mielihyvää. Tiedot ja taidot kehittyvät nopeasti ja se vahvistaa lapsen itsetuntoa, mikäli lapsi saa joskus onnistumisen kokemuksia tärkeissä asioissa. Kaikkein merkityksellisintä on se, että vanhemmat ja opettaja ovat lapsen tyytyväisiä ja hyväksyvät hänet sellaisena kuin hän on. (Almqvist 2009, 105 - 106.)

Kouluikäinen lapsi ymmärtää jo hyvin toisten ihmisten tunteita. Lasten kyky omien ja toisten tunteiden tulkintaan sekä tunneilmaisu kehittyvät asteittain muuta kehitystä

myötäillen. Aikuisen tulee keskustella lapsen kanssa sekä omista että lapsen tunnekokemuksista. Tämä on tunne-elämän kehittymisen kannalta hyväksi. Myös säännöt ja niiden toteuttamisen valvonta edistävät tunteiden säätelyn kehitystä. (Nurmi 2006, 104 - 106.)

Hyvän itsetunnon kehittymisen kannalta on tärkeää keskittyä kotona ja koulussa lapsen hyviin puoliin, löytää lapsesta vahvuuksia ja tukea niitä. Myönteisen palautteen antaminen lapselle on hyvin antoisaa. Lapsi oppii tällöin kehittämään omia selviytymis- ja sopeutumiskykyjään paremmin kuin lapsen virheistä keskustelu. Koulun rooli korostuu lasten hyvinvoinnin kannalta. Opettajan antama huomio lapselle, koululuokan ystävyys-suhteet ja onnistumisen elämykset kannattelevat lasta eteenpäin. Varsinkin vetäytyvät ja lyhytjänteiset lapset tarvitsevat kouluyhteisön myönteistä suhtautumista lapseen. Mikäli lapsi tuntee olevansa hyväksytty ja hän kokee olonsa turvallisiksi, lapsi rauhoittuu ja jaksaa keskittyä paremmin. Kuitenkaan oppilasta ei saa verrata toisiin oppilaisiin. (Cacciatore ym. 2008, 16 - 17.) Silloin kun lapsi säilyttää vahvan itsetunnon ja uskon oppimisen kykyihinsä, hän myös oppii helpommin (Karlsson 2000, 31).

Lapsella saa olla, ja pitääkin olla tunteita. Tunteiden käsittelyä on hyvä harjoitella. Lapsen hellyys, lohtu, riemu ja kiukku tulee hyväksyä, jotta hän uskaltaa olla aito. (Cacciatore ym. 2008, 92.) Lelut tuovat lapselle turvaa, etenkin se oma ”tunnelelu”. Se tuo lapselle turvallisuutta ja sitä pitää kunnioittaa. Tunnelelu on tärkeä itsetunnon kasvun työkalu. Tunnelelu lisää lapsen turvallisuutta. Päiväkotiin tai kouluun tuotu lelu lisää lapsen vahvemmuuden tunnetta. Hän saa siitä voimaa itselleen. (Cacciatore ym. 2008, 199 - 200.)

3.3 Motoriset valmiudet

Koulutulokkaan on hyvä hallita omaa kehoaan, ainakin karkeamotorisessa mielessä. Monipuolinen liikunta yhdistettynä musiikkiin on hyvää kehon harjoitusta. Kuitenkin luontaisimmillaan lapsi harjoittaa kehoaan omaehtoisissa leikeissä. Vasta kouluiässä lapsen liikunnallisuus alkaa sisäistyä. Sääntöleikit lisääntyvät ja ne edellyttävät havaintokykyä, hoksaamista ja nopeita jalkoja, esimerkkinä kirkonrotta. Kouluun tullessa lapsi kohtaa tietyn kynnyksen, jonka ylittämisen hän itse kokee tärkeäksi. Kynnyksen ylittäminen kohottaa hänet uudelle tasolle, jolle hän on valmis nousemaan. Päiväkodissa ei tarvitse tehdä kaikkia niitä asioita, joita koulussa harjoitellaan. Koulussa tu-

lee alkaa selkeästi uudenlainen, terveessä mielessä koulumainen ilmapiiiri tiedollisine ja taidollisine haasteineen. (Jantunen 2009, 102.)

Motoristen taitojen kehittyminen on tärkeä osa lapsen kasvua ja kehitystä. Taitojen kehittymistä seuraamalla saadaan paljon arvokasta tietoa. Lapsilla, joilla on motorisia ongelmia, on usein myös vaikeuksia muilla kehityksen alueilla, esimerkiksi matemaattisissa taidoissa, kielenkehityksessä ja tarkkaavaisuudessa. Lapsen motorista kehitystä testataan neuvolan viisivuotistarkastuksessa. Yleisempiä karkeamotoriikan arviointitehtäviä ovat yhdellä jalalla seisominen, yhdellä jalalla hyppääminen ja viivakävely. Hienomotoristen taitojen arviointitehtäviä ovat kynäotteen arviointi, mallikuvioiden piirtäminen ja ympyrän leikkaaminen. (Laasonen 2005, 197 - 203.)

Koulun aloittaminen merkitsee uusia haasteita lapsen hienomotorisille taidoille, kynäkäyttö kirjoittamisessa ja piirtämisessä lisääntyy. Tytöt yleensä hallitsevat poikia paremmin tehtävät, joissa vaaditaan näitä hienomotorisia taitoja, pojat taas menestyvät paremmin lihasvoimaa vaativissa suorituksissa. (Nurmi 2006, 75 - 76.) Piirtäminen ja askartelut antavat lapsille hienomotorista harjoitusta. Oikea kynäotteen käyttö on syytä korjata viimeistään esiopetusiässä. (Lummelahti 2001, 164.)

Kuusivuotiaalla lapsella on suuri tarve liikkua. Esikoulussa liikuntaa toteutetaan muun muassa liikuntaleikeissä, luontoretkillä, joukkuepeleissä ja jumppatunneilla. Liikunnan kautta motoriset taidot vahvistuvat. Hiihtämisen ja luistelun alkeiden opettelu kuuluu myös esiopetukseen. (Lummelahti 2001, 177 - 179.)

3.4 Taidolliset ja tiedolliset valmiudet

Lapsen tiedollinen kehitys on kiinteästi yhteydessä sosiaalis-emotionaaliseen kehitykseen. Lapsen tiedot karttuvat hänelle tärkeissä paikoissa, kuten kotona ja päiväkodissa. Esikoulussa lapsi tapaa erilaisia ihmisiä ja saa oppimista sekä sosiaalista kanssakäymistä edistäviä kokemuksia. Piaget'n mukaan uuden tiedon omaksuminen on lapsen ja hänen ympäristönsä kiinteän vuorovaikutuksen sekä aivotoiminnan kehittymisen tulosta. Tietoja ei voida suoraan siirtää lapselle vaan uusien asioiden oppiminen edellyttää lapsen oman toiminnan kautta tapahtuvaa oivaltamista. Piaget'n mukaan kehitystä eteenpäin vievät erityisesti älyllistä ristiriitaa herättävät tilanteet. Leikkitoiminnot auttavat lasta jäsentämään havaintojaan ja oppimaan uutta. (Lyytinen 2002, 87 - 89.)

Brotheruksen (2002, 61) mukaan oppiminen on yksilön ja ympäristön välistä vuorovaikutusta. Vygotsky korostaa, että lapsen älyllinen kehitykseen vaikuttavat lapsen kokemuksen ympäristössä, jossa hän elää. Vygotskin mukaan lapsen psyykkinen kehitys on sosiaalinen prosessi. Piaget puolestaan korostaa aktiivista toimintaa. Lapsi luo itse ja rakentaa ymmärrystä. Sekä Piaget että Vygotski ovat samaa mieltä siitä, että tiedollisen kehityksen kannalta tärkeää on lapsen vuorovaikutus ympäristössä. (Brotherus ym. 2002, 68 - 69.)

3.4.1 Ilmaisutaito

Ekaluokkalaisten tulisi osata tehdä aloitteita, vastata aloitteisiin, kuunnella ja vaihtaa puheenvuoroja toisten kanssa eli hallita kommunikoinnin perustaidot, joita koulussa tarvitaan. Huomattava osa kielen oppimisesta tapahtuu jokapäiväisessä lapsen ja aikuisen välisissä vuorovaikutustilanteissa. Merkittävää on se, kuinka paljon aikuisilla on aikaa ja mahdollisuuksia osallistua lapsen toimintaan, lukea lapselle, keskustella lapsen kanssa ja kuunnella häntä. Parhaimmat tulokset kielellisten taitojen ohjaamisesta saadaan silloin, kun ohjaus tapahtuu leikinomaisissa tilanteissa. Lapsi oppii pitämään luonnollisena kysymistä, vastaamista, asioiden kielellistä kuvaamista ja selittämistä, kun myös aikuiset käyttävät näitä ilmaisuja. (Lyytinen & Korkiakangas 1998, 119 - 121.)

Esiopetuksessa lasta rohkaistaan kertomaan ja keskustelemaan toiveistaan, mielipiteistään, tunteistaan ja ajatuksistaan. Ryhmässä lapsi totuttautuu kuuntelemaan ja keskustelemaan lasten ja aikuisten kanssa. Lapsi oppii myös odottamaan omaa puheenvuoroaan. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2010, 12.)

3.4.2 Luku- ja kirjoitustaito

Lapsi tutustuu kirjoitetun kielen maailmaan yleensä hyvin varhain yhteisissä kirjanlukutilanteissa vanhemman kanssa. Pian lapsi ymmärtää, että kirjan sivuilla on kuvien lisäksi myös tekstiä. Lapsi ymmärtää myös, että lukijan puhe liittyy tuohon kirjan sivulla olevaan tekstiin. Tästä alkaa kehitys, jossa lapsi oppii erottamaan tekstin ja vähitellen myös kirjaimet. Ennen kouluikää opittu kirjainten nimeämistaito on selkein lukemaan oppimisen ennakoija. (Nurmi 2006, 92 - 95.)

Varhainen kielitaito luo pohjaa lukutaiton kehittymiselle. Sanaston, äänteiden sekä taivutussääntöjen oppiminen ovat kielen omaksumisen edellytyksiä. Viisivuotiaana lapsi yleensä hallitsee taivutusmuotoja ja sanojen yhdistelyä koskevat säännöt. Puheessa esiintyy myös aikakäsitteitä, kuten viikonpäiviä, kuukausia ja vuodenaikoja. Kuusivuotiaana lapsella on puheessaan käytössä keskimäärin noin 14 000 sanaa. Aikaisin puhumaan oppineet lapset tuottavat lauserakenteeltaan ja taivutuksiltaan muita monipuolisempaa puhetta varhain. Lapsen tulee osata sanojen taivutusmuodot sekä sanojen ja äänteiden yhdistämisen puheessaan ennen kuin pystyy siirtämään nämä taidot luettuun ja kirjoitettuun kieleen. (Lyytinen 2002, 92 - 100.)

Lapsen kielitaidossa alkaa viisivuotiaana näkyä viitteitä lukemaan oppimisesta. Lukutaitoa ennakoivassa ortografisissa taidoissa, kuten kirjainten nimeämisessä, on suuria eroja esikouluikäisten lasten välillä. Kielitaidon lisäksi lukemaan oppimiseen vaikuttavat myös monet muut tekijät, kuten motoriikka, tarkkaavaisuus, muisti, visuaaliset kyvyt, geeniperimä, motivaatio sekä ympäristöön liittyvät tekijät. (Gröhn 2003, 6 - 7.)

Esiopetuksessa lapsi tutustuu monipuoliseen kirjallisuuteen ja saa kokemuksia kirjojen käytöstä. Myös kirjastokäyntejä tehdään lasten kanssa. Päivittäiseen ohjelmaan kuuluu esikoulussa satujen kuunteleminen. Lapset saavat myös itse kertoa tarinoita ja satuja. Lapselle lukeminen ja lapsen kiinnostuksen herääminen kirjoja kohtaan tukevat lukemisen oppimistapahtumaa. Motoristen taitojen ja havaintotoimintojen harjoitukset ovat pohjana myös lukemisen ja kirjoittamisen oppimiselle. (Lummelahti 2001, 161 - 163.)

Sadutuksella tuetaan lapsen ajattelun ja kielen kehitystä. Sillä saadaan myös tietoa lapsen sanavarastosta. Sadutus on varhaiskasvatuksen menetelmä, jonka avulla aikuisen on lisäksi mahdollista oppia tuntemaan enemmän lasta. (Nurmiraanta, Leppämäki & Horppu 2009, 41.) Lasten kertomusten sanatarkasti kirjaamalla osoitetaan, että lapsen ajatukset ovat mielenkiintoisia ja kirjaamisen arvoisia. Toiminnan lähtökohtana ja sisältönä ovat lasten tiedot ja kokemukset. Sadutuksessa lapsille annetaan mahdollisuus omiin puheenvuoroihin ja aloitteisiin. (Karlsson 2000, 93.) Aikuisen toimiessa kirjuriina, lapsi saa kokemuksen siitä, miten puhe muuttuu kirjoitukseksi. Aikuisen kanssa kirjoittaminen on suositeltavaa. (Korkeamäki 2011, 49.)

Nykyisin moni lapsi oppii lukemaan esiopetusvuoden aikana tai ennen sitä. Tämä kehitys on seurausta muuttuneesta kulttuuriympäristöstämme. Ympäristömme on täynnä

sanallista ja kuvallista informaatiota. Pienet lapset pukeutuvat vaatteisiin, joissa on paljon tekstejä ja logoja. Ruokapurkeissa ja leluissa on myös paljon tekstejä. Näistä lapset poimivat ne, jotka heitä kiinnostavat ja alkavat käsitellä niitä kyselemällä niistä. Pian he oppivat muistamaan, mitä missäkin lukee kuvina, logoina, joissa kirjaimen muodolla tai värillä on oma roolinsa. Kiinnostus kirjoitettua kieltä kohtaan jatkuu usein oman nimen ja muiden nimien tarkasteluna. Tämä on merkittävä vaihe oppimisprosessissa. Aikuisen tulee vastata tähän lasten mielenkiintoon rakentamalla sellaisia oppimisympäristöjä, joissa on lapsille tärkeitä tekstejä, kuten nimiä, auton merkkejä ja tuttuja logoja. Näistä teksteistä tutkitaan yhdessä kirjaimia, nimetään niitä ja verrataan alkukirjaimia. (Korkeamäki 2011, 48 - 49.)

Laulamisella tuetaan lapsen kielen oppimista, sillä laulaminen ja lapsen kielellinen kehitys kulkevat symbioosissa läpi varhaislapsuuden. Kielellä ja musiikilla on paljon yhteistä. Musiikki ja kieli ovat molemmat vuorovaikutuksellista toimintaa ja molemmat perustuvat monella tavoin myös kuulemiseen ja kuuntelemiseen. Esiopetusikäisten lasten lauluesityksiä harjoitettaessa ja lasten laulujen tulkinnoissa kiinnitetään huomiota fraasien muotoihin, dynamiikkaan ja hyvään artikulaatioon. Musiikillisella esiopetuksella on merkitystä lapsen lukemaan ja kirjoittamaan oppimiselle. (Ruokonen 2011, 68 - 69.)

3.4.3 Matematiikan taidot

Lasten tulee oppia numerot, lukusanat, roomalaiset luvut ja lukumäärien esittäminen pisterykelminä. Myös lukujen lukeminen ja kirjoittaminen, esineiden laskeminen, peruslaskutoimitusten oppiminen, lukusanojen lausuminen ääneen ja niiden kirjoittaminen ja näiden taitojen käyttäminen arkielämän tilanteissa ovat myös hankittavia taitoja. Kirjan sivun etsiminen numeron perusteella ja rahan käsittely ovat tällaisia taitoja. Laskutaitojen kehittymiselle keskeinen edellytys on lukumääräisyyden ymmärtäminen. Lukumääräisyyden ja laskemisen kehittyminen on yhteydessä loogisen ajattelun kehittymiseen. (Nurmi 2006, 96 - 97.)

Esiopetuksessa luodaan pohjaa matematiikan oppimiselle. Tavoitteena on myös herättää kiinnostusta matematiikan oppimiseen. Esiopetuksessa ohjataan omaksumaan ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja kehitetään lapsen matemaattista ajattelua. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2010, 13.)

Esiopetuksessa harjoitetaan matemaattisia alkeiskäsitteitä luokitellen, vertaillen ja järjestykseen asettamisen avulla. Esimerkiksi helmiä voidaan pujotella tietyssä väri- tai kokojärjestyksessä. Esikoululainen on kiinnostunut ajasta ja aikaa ilmaisevista käsitteistä. Kuukaudet ja viikonpäivät ovat jo tuttuja, mutta kuukausien järjestys voi olla vielä epäselvä. Vuodenajan käsite on myös vaikea. Etäisyydet ja matkat kiinnostavat myös esikoululaista. (Lyytinen 2001, 171 - 174.)

4 AIKAISEMPIA TUTKIMUKSIA ESIOPETUKSESTA

Lahden ammattikorkeakoulun opiskelijoiden Susanna Rasimuksen ja Johanna Virtasen (2009) opinnäytetyö ”Laatua esiopetukseen - lasten näkökulmia esiopetuksesta” tutkittiin, miten lapsi kokee esiopetusympäristön, mitä lapsi pitää tärkeänä esiopetuksessa ja sitä, voidaanko lapsen haastattelun avulla kehittää esiopetuksen laadun arviointia.

Lahden ammattikorkeakoulusta on valmistunut opinnäytetyö ”Saatellen eskarista ekalle”. (Salonen & Paakkari 2009). Opinnäytetyö koostuu kahdesta osiosta; ”Saatellen eskarista ekalle” - käsikirjasta tulevien ekaluokkalaisten vanhempien vertaisryhmän ohjaajille ja raporttiosiota.

Vuonna 2010 on valmistunut Kymenlaakson ammattikorkeakoulusta sosionomiopiskelija Katja Vierren opinnäytetyö, jonka aiheena on vanhempien näkemyksiä esiopetuksesta. Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää Jokelan päiväkodin esikoululaisten vanhempien näkemyksiä esiopetuksen toimivuudesta ja käytännöistä esiopetuksen kehittämisen näkökulmasta.

Satakunnan ammattikorkeakoulusta on valmistunut opinnäytetyö ”Esiopetus lapsen silmin – Lasten kokemuksia esikoulun käymisestä” (Rajala & Rantalainen, 2010). Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, miten esikoululaiset kokivat esikoulun käymisen, mikä heistä oli esiopetuksen tarkoitus ja mitä asioita he pitivät esiopetuksessa tärkeinä.

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Aloitin opinnäytetyön tekemisen syksyllä 2009 opiskelutoverini kanssa yhteistyössä. Hänen kanssa teemme yhteisen teorian opinnäytetyöhön. Opiskelutoverini Sari Luoranen haastattelisi alkuopettajia ja minä ensimmäisen luokan oppilaita. Saimme aiheen Kouvolan varhaiskasvatuspäälliköltä. Meitä kiinnosti esiopetus, koska me saamme opinnoillamme kelpoisuuden lastentarhanopettajan työtehtäviin (ei esiopetus) ja meillä molemmilla on esiopetusikäiset lapset. Yhteistyösopimus kirjoitettiin kuitenkin Kouvolan perusopetuspäällikön kanssa, koska lasten haastattelut päätettiin tehdä ensimmäisen luokan oppilaille eikä esiopetuslaisille. Arvelimme teemahaastattelun sopivaksi tiedonkeruumenetelmäksi ja mietimme yhdessä yhteistyökumppanin kanssa haastattelukysymyksiä. Päätettiin melko pian, että minä haastattelen lapsia ja opiskelutoverini haastattelee opettajia.

5.1 Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset

Tutkimukseni tavoitteena oli selvittää, millaisia muistoja ja kokemuksia lapselle on jäänyt esiopetuksesta ja mitä hyötyä hän luulee siitä olevan koulua ajatellen. Tutkimuskysymykset muodostuivat tutkimuksen tavoitteiden mukaisesti seuraavanlaisiksi:

Mitä lapselle on jäänyt mieleen esiopetuksesta?

Mitä lapsi on mielestään oppinut esikoulussa?

Mitä lapsi haluaisi muuttaa esiopetuksessa?

Mitä esiopetuksessa opittuja taitoja lapsi luulee tarvitsevänsä koulussa?

5.2 Tutkimushenkilöt

Päätin tehdä haastattelut Kouvolan kaupungin erään koulun ekaluokkalaisille syksyllä 2010, kun ekaluokkalaiset ovat saaneet rauhassa ensin aloittaa koulunsa. Ajattelin, että on helpompi haastatella lapsia, jotka ovat jollakin tavalla entuudestaan tuttuja. Tämän luokan lapsista suurin osa oli minulle tuttuja, koska oma tyttäreni on tällä luokalla.

Hirsjärven & Hurmeen teoksen mukaan tutkimushaastattelun alaikäraja on esikouluikässä. Aikaisemmin lapsen kielessä on liian paljon sellaisia sanoja, joilla on vain hänelle ominainen merkityksensä. Pelkkä suullinen haastattelu ei tällöin toimisi. Esikouluikäisen lapsen haastattelua rajoittaa se, että lapsen sanavarasto on verraten pieni. Kysymyksien tulee olla selkeitä ja lyhyitä. Lisäksi kysymyksiin sisältyvien sanojen tulee olla lapselle tuttuja. Lasten vastaukset ovat usein myös lyhyitä ja melko pintapuolisia. Haastattelijan on myös muistettava, että lapsen on vaikea keskittyä pitkiä aikoja ja että lapsi saattaa myös vierastaa haastattelijaa. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 129 - 130.)

5.3 Tutkimusmenetelmä

Opinnäytetyö on laadullinen eli kvalitatiivinen, teemahaastatteluihin perustuva. Haastattelut pohjautuvat kyselylomakkeisiin. Haastattelussa käytin puolistrukturoituja kysymyksiä, jotka olivat kaikille samat. Puolistrukturoidussa haastattelussa ei käytetä valmiita vastausvaihtoehtoja, vaan lapset vastaavat kysymyksiin rauhassa omin sanoin (Hirsjärvi & Hurme 2008, 47).

Uusimpien tutkimusten mukaan lapset ovat aktiivisia, osaavia, uteliaita, tiedonhaluisia, toiminnallisia ja yhteistyöhakuisia. Ydinongelma lasten asemassa on se, ettei lapsilla tavallisesti ole mahdollisuuksia tuoda esiin omia ajatuksiaan ja aloitteitaan instituutioissa. Perinteisesti lapsia pyritään kasvatuskulttuureissa muuttamaan ja he ovat siis toiminnan kohteita osallisuuden sijaan. (Karlsson 2000, 182.)

5.4 Haastattelujen suorittaminen

Tein valmiin kysymyslomakkeen, jossa oli 21 kysymystä esiopetuksesta. Käytin lomaketta pohjana haastatteluissa. Haastattelu muodostui näistä kysymyksistä, vaikka järjestys vaihtui tilanteen mukaan. Pyrin muotoilemaan kysymykset lyhyiksi ja selkeiksi. Muodostin kysymyksen siten, ettei niihin voinut vastata ”kyllä” tai ”ei”. Testasin kysymysten ymmärrettävyyttä omalla 7-vuotiaalla tyttärelläni ennen haastatteluja.

Haastattelijan on oltava varovainen, ettei hän painosta lasta vastaamaan tietyllä tavalla. Lapset ovat myös tottuneet siihen, että aikuiset testaavat heidän tietojaan aika

ajoin. Siksi lapset saattavat yrittää antaa vastauksia sen mukaan, mitä he olettavat aikuisen haluavan tietää. (Rusanen 2008, 44.)

Kysyin lapsilta heidän kokemuksista ja siitä, mikä heidän mielestään oli helppoa ja mikä vaikeaa sekä mitä he haluaisivat muuttaa esikoulussa. Kysymykset pyrin muodostamaan niin, että jokaisesta esiopetuksen sisältöalueesta tulee kysymys. Halusin tietää, mitä lapset ovat mielestään oppineet kielestä, matematiikasta, uskonnosta, luonnosta, terveydestä, liikunnasta ja taiteesta.

Elokuun 30. päivä kävimme opiskelutoverini kanssa jakamassa kaikille ensimmäisen luokan oppilaille kirjeet, joissa pyydettiin lupaa vanhemmilta lasten haastatteluun. Tällä luokalla oli 24 oppilasta. Kaksi oppilasta ei palauttanut lupahakemusta, ja yhden oppilaan vanhemmat eivät antaneet lupaa. Oppilaat palauttivat hakemuksen opettajalle ja minä hain ne opettajalta. Vastausaikaa oli viikko.

Haastattelin siis 21 ensimmäisen luokan oppilasta. Haastattelut toteutin syyskuussa 2010. Kahdessa ensimmäisessä haastattelussa minulla oli opiskelutoveri apuna. Kolme haastattelua tein neljän lapsen ryhmissä, neljä haastattelua parihaastatteluna ja lisäksi oli yksi yksilöhaastattelu. Nopein haastattelu kesti 15 minuuttia ja pisin puoli tuntia. Haastateltavat lapset olivat neljästä Kouvolan alueen eri esiopetusryhmästä tulleita lapsia.

Kokemusten mukaan mielipiteiden saaminen lapsilta, jotka ovat haastattelutilanteissa usein arkoja tai ujoja, on helpompaa ryhmähaastattelujen avulla kuin muilla menetelmillä. Ryhmähaastattelut myös tavallisesti tallennetaan. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 63.)

Itseäni ja lapsia helpotti se, että tunsin haastateltavista valtaosan etukäteen, joten lapset eivät vierastaneet minua. Myöskään minun ei tarvinnut käyttää paljon aikaa jutusteluun ennen haastattelua. Ennen haastattelua näytin lapsille esikoulukirjaa sekä tekemääni kansiota oman tyttäreni esiopetusvuodesta. Tällä halusin herätellä lasten ajatukset esiopetusvuoteen. Suurin osa lapsista oli innostuneita ja selvästi mielissään, kun he saivat osallistua haastatteluun. Haastattelujen suorittaminen tutuissa koulun tiloissa loi turvallisuuden tunnetta. Lapset olivat vapautuneita ja vastasivat hyvin kysymyksiin. Kysyin lapsilta ensimmäisenä heidän nimiään sekä päiväkotia, jossa he olivat käyneet

esikoulun. Kirjasin nämä ylös haastattelulomakkeelle. Kaksi lasta ei muistanut, missä he olivat käyneet esikoulun tai sitten he eivät vain muistaneet päiväkodin nimeä.

Lapsia kiinnosti kovasti nauhuri, jolle äänitin haastattelut. Esittelin lapsille nauhurin ennen haastattelua, jotta he pystyisivät keskittymään paremmin haastatteluun. 21 kysymystä oli vähän liikaa joillekin lapsille. Nämä lapset kysyivät haastattelun aikana, että koska tämä loppuu. Kaikki lapset kuitenkin jaksoivat vastata kaikkiin kysymyksiin. Lopuksi kiitin tutkimukseen osallistumisesta ja annoin tarrat lapsille.

Haastattelin lapset pöydän ääressä niin, että minä haastattelijana olin pöydän toisella ja lapset toisella puolella. Haastattelut toteutin koulun aulassa enkä luokkahuoneessa. Haastattelussa on parasta istua joko vastakkain, esimerkiksi pöydän äärellä, tai kulmikkain. Osapuolten on hyvä nähdä toistensa ilmeet, mikä on palautteen kannalta keskeistä. Huonoin istumajärjestys on vierekkäin. (Hirsijärvi & Hurme 2008, 91.)

5.5 Aineiston käsittely ja analysointi

Kirjasin lasten vastaukset kysymyksiin lyhyesti haastattelun aikana vaikka nauhoitin myös haastattelut. Aloitin aineiston analysoimisen purkamalla lasten vastaukset tekstimuotoon tekstinkäsittelyohjelmalla mahdollisimman sanatarkasti. Näitä nauhalta kuultuja vastauksia vertasin haastattelun aikana kirjoitettuihin vastauksiin. Nauhoittaminen oli todella tärkeää, koska en pystynyt haastattelun aikana kirjoittamaan kaikkea sanatarkasti. Sanatarkasti kirjaaminen oli etenkin silloin vaikeaa, kun oli neljä lasta haastateltavana yhtä aikaa. Kuuntelin haastattelut useampaan kertaan tarkastaakseni vastaukset.

Äänitteisiin tallentui paljon tunnetiloja, jota oli hankala kuvata kirjallisesti. Äänitteitä oli ihana kuunnella. Lapset kertoivat paljon asioita myös aiheen ulkopuolelta. Yksi poika lauloi minulle myös kokonaan esikoulussa oppimansa Tuiki, tuiki tähtönen - laulun. Äänitteitä kuunnellessa pystyin myös huomaamaan oman työskentelyni. Minua harmitti huomata, että kiirehdin joissakin kohtaa seuraavaan kysymykseen, kun lapsella olisi ollut vielä jotakin kerrottavaa. Mielestäni osasin kuitenkin hyvin innostaa lapsia vastaamaan kysymyksiin, vaikka niitä saattoi olla hiukan liikaa. Tuhoan äänitallenteet heti, kun opinnäytetyöni on valmis.

Haastattelujen tallentaminen kuuluu teemahaastattelun luonteeseen. Tallentamalla haastattelu saadaan sujumaan nopeasti ja ilman katkoja. Kun haastattelu nauhoitetaan, saadaan kommunikaatiotapahtumasta säilytetyksi olennaisia seikkoja. Vaikka vastaukset kirjoitetaan sanatarkastikin, menetetään monia tärkeitä haastatteluun sisältyneitä vivahteita (äänenkäyttö, tauot, johdattelut), jotka nauhoituksissa säilyvät. (Hirsjärvi & Hurme 2009, 92.)

Tutkija tekee aina tietyn valinnan päättäessään, minkä aineiston hän kerää ja mihin hän suuntaa tarkkaavaisuutensa. Kuitenkin on aina pyrittävä mahdollisimman luotettavaan ja uskottavaan aineiston keruuseen ja analyysiin. (Karlsson 2000, 21.)

Haastattelun analysointimenetelmäksi valitsin teemoittelun. Aineiston analysoin kolmessa eri vaiheessa tekstinkäsittelyn värejä käyttäen. Ensimmäisessä vaiheessa luin tutkimusaineiston useita kertoja läpi ja poimin ylös asioita, jotka nousivat selvästi esille haastatteluista. Toisessa vaiheessa poimin lasten vastauksista samoja vastauksia ja laskin kuinka monta samaa vastausta sain. Kolmannessa vaiheessa muodostin aiheista kolme pääteemaa, joiden alle sijoitin pienempiä teemoja. Teemat nousivat esille melko selvästi. Neljäksi pääteemaksi muodostui: 1. esiopetuksesta mieleen jääneet asiat, 2. esikoulusta opittuja asioita, 3. muutettavia asioita esiopetuksessa ja 4. koulussa tarvittavia taitoja. Pienemmiksi teemoiksi muodostui: esiopetuksessa parasta (esiopetuksesta mieleen jääneet asiat) kieli ja vuorovaikutus, matematiikka, etiikka ja katsomus, ympäristö- ja luonnontieto, terveys, fyysinen ja motorinen kehitys, taide ja kulttuuri, sosiaaliset taidot ja omatoimisuus (esikoulusta opittuja asioita).

5.6 Luotettavuus

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta lisää tarkka selostus tutkimuksen kaikista eri vaiheista. Aineiston keruun olosuhteista tulee kertoa tarkasti ja totuudenmukaisesti. Ydinasioita laadullisessa tutkimuksessa ovat henkilöiden, paikkojen ja tapahtumien kuvaukset. Tutkimusselosteita on hyvä rikastuttaa suorilla haastatteluotteilla ja haastatteluihin käytetty aika, mahdolliset häiriötekijät ja tutkijan oma itsearviointi tilanteesta on hyvä kertoa. (Hirsjärvi ym. 2009, 232.)

Opinnäytetyössäni olen pyrkinyt kertomaan tarkasti tutkimuksen eri vaiheista mahdollisimman yksityiskohtaisesti. Olen myös kirjannut sanatarkasti lasten vastauksia tutkimustuloksiin. Lasten haastattelujen aikana tarkistin lapsen mielipiteen toistamalla

lapsen vastauksen jolloin lapsella oli mahdollisuus korjata tai täydentää, jos olin ymmärtänyt vastauksen väärin. Esitin myös lisäkysymyksiä, jos en ollut varma, ymmärsinkö oikein lapsen vastauksen.

Tutkimuksen alussa hankin asianmukaisesti tutkimusluvut koulun rehtorilta ja lasten vanhemmilta. Kahden lapsen vanhemmat eivät palauttaneet tutkimuslupahakemusta, ja yhden lapsen vanhemmat eivät myöntäneet lupaa lapsensa haastatteluun. En haastatellut näitä kolmea lasta vaan kunnioitin vanhempien päätöstä. Jokainen haastateltava lapsi oli myös itse halukas osallistumaan haastatteluun. Haastattelun alussa kerroin myös lapsille, ettei haittaa, jos ei vastaa kaikkiin kysymyksiin. Kerroin myös lapsille, ettei kukaan muu minun lisäksi tule kuulemaan äänitteitä eikä kenenkään nimiä mainita tutkimuksessani. Lasten anonymiteetin takaamiseksi vaihdoin keksityt nimet lasten oikeiden nimien tilalle opinnäytetyöhöni enkä myöskään mainitse koulua, jonka oppilaita haastattelin.

6 TULOSTEN ESITTELY

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, millaisia ajatuksia ja kokemuksia lapsella oli esiopetuksesta ja mitä lapsi oli siellä omasta mielestään oppinut. Tärkeää oli myös selvittää, mitä lapsi haluaisi muuttaa esiopetuksessa ja mitä esiopetuksessa opittuja taitoja lapsi luuli tarvitsevänsä koulussa. Lasten anonymiteetin takaamiseksi vaihdoin keksityt nimet lasten oikeiden nimien tilalle haastatteluista lainaamiini kohtiin.

6.1 Esiopetuksesta mieleen jääneet asiat

Haastattelun alkuun kysyin lapsilta, mitä lapsille on jäänyt mieleen eskarista. Lapsilla oli paljon muistoja esiopetusvuodesta. Sain hyvin paljon erilaisia vastauksia. Useimpien lasten vastaus liittyi toisten lasten kanssa tekemiseen, joko leikkimiseen, pelaamiseen tai metsäretkiin. Pelit liittyivät sählyyn ja jalkapalloon ja leikit lumikasassa hyppimiseen, vakoilu- ja taisteluleikkiin. Jumppatunnilta mainittiin vesi nousee, vesi laskee -leikki. Kolme lasta vastasi mieleen jääneeksi asiaksi kaverit ja kaksi lasta mainitsi vastauksessaan tarhatädit. Yhden lapsen mielestä kaikki oli kivaa. Yksi lapsi muisteli juhlia, erityisesti kevätjuhlat olivat jääneet hänen mieleen.

Kahden lapset muistot liittyivät päiväuniin ja he mielsivät ne ikäviksi asioiksi. Toinen lapsista sanoi niitä pitkästyttäväksi ja toinen sanoi vihaavansa päiväunia. Yksi lapsista nimitti yhtä esiopetuskaveriaan kiusaajaksi. Myös kamppaaminen, taklaaminen ja jahtaaminen esiintyivät vastauksissa. Vain kaksi lasta ei osannut vastata tähän kysymykseen mitään.

Mitä sinulle on jäänyt mieleen eskarista?

”Jalkapalloturnaus.”

”Mä muistan koko loppu ikäni sen, kun Kalle taklas mut. Muistan vieläkin, kuinka pitkästyttäviä ne päiväunet oli.”

”Muistan aina sen, kun Kalle jahtas minuu, kun tultii sisää, Raili kysy meilt, kun tultii sisää, et miks teil on noin kova hiki, me sanottii et no ku me pelattii niin kauan. Eskarissa, kun pelattii aitauksessa jalkapalloo, ni se oli vähän paha, kun Samu oli maalilla ja sit mie potkasii pallon suoraan sit munille. Sit mie muistan se, kun jouduin päiväkodis suihkuu, kun minut peitettii hiekalla.”

Haastattelun päätteeksi kysyin lapsilta, mitä he haluaisivat vielä muuta kertoa tai lisätä edellisiin. Näillä vastauksilla sain varmistuksen siitä, että lapset ovat viihtyneet hyvin esiopetuksessa ja heillä on paljon hyviä asioita muistoina esiopetusvuodesta. Yhdeksällä lapsella ei ollut mitään lisättävää ja kaksi lasta piti koulua kivempana paikkana. 12 lasta halusi lisätä seuraavaa:

”Paras ruoka oli suklaakiisseli. Synttäripäivänä sai valita yhden kaverin, eikä tarvinu nukkuu päiväunia.”

”Päiväunien jälkee, kun sai kiisseliä. Synttärisankari sai valita posteljoonin ja sit sai valita kuka tulee sankarin vieree istumaa.”

”Kivat aikuiset.”

”Siellä oli kivat aikuiset.”

”Siellä oli kivoja lapsia.”

”Siellä oli kivaa.”

”Koulusta pääsee aikaisemmin.”

”Koulussa kivempaa.”

”Leikit kivoja.”

”Piirtäminen.”

”Jumppaaminen oli kivaa.”

”Rallijutut kivoja jumpalla.”

Jälkiruokia ja herkkuja muisteli moni lapsi (5 lasta) kysymykseeni: ”Mikä esiopetuksessa oli parasta?” Tähän kysymykseen oli paljon erilaisia vastauksia. Kolme lasta sanoi sählyn pelaamisen parhaaksi asiaksi ja kaksi lasta sanoi päiväunet. Muita mainintoja oli keittäjän auttaminen, jalkapallo, kaverit, käveleminen kirjastoon, leikkiminen, ulkoileminen, juhlat, lelu päivä, kirjan tehtävät ja jokin retki.

Mitä eskarissa oli parasta?

”Jälkiruoka, sählyn peluu ja jalkkis.”

”Pääsi nukkumaan ja leikkimään lääkäriä. Lelupäivä, kun sai tuoda oman lelun.”

”Sai auttaa meidän keittäjää.”

6.2 Esiopetuksessa opittuja asioita

Kysyin lapsilta, mitä he ovat oppineet esiopetuksessa ja tämän jälkeen tarkentavina kysymyksinä jokaisesta esiopetuksen sisältöalueesta jotakin. Seitsemän lasta vastasi oppivansa lukemaan tai osaavansa jo lukea ennen eskaria. Lapset vastasivat oppineensa myös hyviä tapoja, istumaan penkillä paikoillaan, kirjoittamaan, laskemaan ja värittämään kunnolla. Myöhempien kysymysten yhteydessä tuli vielä paljon opittuja asioita esille.

Mitä olet oppinut eskarissa?

”Hyviä tapoja. Osasin jo lukea ja kirjoittaa ennen eskaria.”

”Istumaan penkillä paikoillaan.”

”Kaikkee kivaa. Osasin jo Mörrimöykyissä lukea. Tehtiin tehtäviä ja tein A:ta ja viiva meni pitkäksi.”

”Kaikkea, tehtävät, olin tokaks paras lukija.”

6.2.1 Kieli ja vuorovaikutus

Lapset osasivat haastattelutilanteessa hienosti kertoa ja keskustella omista tunteistaan, toiveistaan, mielipiteistään ja ajatuksistaan sekä ilmaista suullisesti päätelmiään asioista. Lapset osasivat myös hyvin odottaa omaa vuoroaan vastatakseen kysymyksiini. Nämä olivat minun havaintojani ja tulkintojani haastattelutilanteesta.

Kysyin lapsilta, miten luku- ja kirjoitustaitosi ovat kehittyneet esiopetuksessa. Kymmenen lasta (48 %) vastasi oppineensa siellä tai sitä ennen jo lukemaan. Kaksi lasta kertoi oppineensa tavuja ja yksi lapsi aakkosia.

Olin yllättynyt, kuinka moni lapsista sanoi oppivansa lukemaan esiopetusvuoden aikana, vaikka lukemista ei siellä varsinaisesti opeteta. R-kirjaimen oppimisen mainitsi yksi lapsista. Vain yksi lapsi ei osannut vastata mitään.

Miten lukutaitosi on kehittynyt eskarissa? Entä kirjoitustaitosi?

”Oli hauskaa, ku oli Suvi opettajana ja oli oma kirja Kisu Pikkukuu ja taikamaa -kirja... hitsin vaikeita tehtäviä. Oli hauskaa, ku tuli uusi poika, me kysyttii, mikä sen nimi on.”

”Uusia kirjaimia, Pikkumetsän väki – kirja, helpompia tehtäviä kuin koulussa.”

”Osasin lukea ennen eskaria. Opin kirjoittamaan, laitoin kirjaimia peräkkäin.”

6.2.2 Matematiikka

Matematiikan taidoista kysyessäni moni lapsi vastasi oppineensa numeroita ja laskemaan pidemmälle. Myös rahalaskuja oli opittu ja muutamia plus- ja miinuslaskuja. Kolme lasta ei osannut vastata mitään.

Mitä opit matematiikasta eskarissa?

”Mörrimöykyissä osasin laskee kahteenkymmeneen ja eskarissa opin ainakin sataan.”

”Olen niin hyvä laskemaan, että aikuiset teki mulle vaikeita laskuja.”

6.2.3 Etiikka ja katsomus

Vaikeimmaksi kysymykseksi osoittautui, mitä uskontoon liittyviä asioita olet oppinut esiopetuksessa. Tähän kysymykseen 15 lasta (71 %) ei osannut vastata ollenkaan. Lapset eivät selvästi ymmärtäneet, mitä uskonnolla tarkoitetaan. Kolmen lapsen vastauksessa mainittiin joulupukki. Kaksi lasta mainitsi enkeliaskartelut ja yksi lapsi kertoi tehneensä jotakin uskonnon tehtäviä. Kysymys osoittautui vaikeaksi, mutta kuitenkin lapset osasivat hienosti yhdistää uskontokysymyksen uskonnollisiin juhliin, kuten jouluun.

Mitä uskontoon liittyviä asioita opit eskarissa?

”Uskottaa, että joulupukki on, kaikille annetaan lahjat ja hyvä mieli.”

”Enkeleitä tehtiin paperista, hilettä laitettiin. Joulutonttujakin on tehty.”

6.2.4 Ympäristö- ja luonnontieto

Tiedustellessani, mitä luontoon liittyvää asiaa lapset ovat saaneet esiopetuksessa, lapset muistelivat metsäretkiä, joita oli esiopetusvuotena tehty. Haastattelun perusteella esikouluissa on tehty paljon luontoretkiä ja niistä on opittu paljon. Kolme lasta ei osannut vastata tähän kysymykseen.

Mitä luontoon liittyvää tietoa olet saanut eskarista?

”Luontoa ei saa rikkoa, eikä saa repiä mustikan varsia.”

”Ettei saa repiä kiven päältä sammalta.”

”Leppäkertut takaisin luontoon.”

”Kaikkea, myrkkysieniä ei saa syödä.”

”Opin, ettei luontoa saa roskata.”

”Eläimiä, kasveja.”

”Tarhas ei saa mennä yli rajojen metsään.”

”Ötökät metsäretkeltä, etanan kotelot ja etanat puskipissa.”

6.2.5 Terveys

Ekaluokkalainen pystyi mielestäni vastaamaan todella hyvin kysymykseen, miten pystyt itse vaikuttamaan terveyteesi. Kymmenen lasta vastasi jotakin syömisestä, viisi lasta kertoi liikkumisen vaikuttavan terveyteen, myös käsien peseminen mainittiin ja riittävä pukeutuminen. Näistä asioista on selvästi keskusteltu lasten kanssa. Toisaalta kuusi lasta ei osannut vastata tähän mitään.

Miten pystyt itse vaikuttamaan terveyteesi?

”Ei saa olla lyhythihasessa illalla, tulin kipeäksi.”

”Pesemällä kädet.”

”Liikkumalla.”

”Ei saa syödä makeisia.”

”Lääkkeitä syömällä.”

”Syö kasviksia.”

”Olla pihalla, mut tarvii laittaa tarpeeksi päälle.”

6.2.6 Fyysinen ja motorinen kehitys

Kysyessäni, mitä liikunnallista toimintaa teillä on eskarissa ollut, kuusi lasta kertoi juoksemisesta. Jumppatunnit olivat jääneet viiden lapsen mieleen. Lapset kertoivat myös pelanneensa sählyä ja jalkapalloa. Lapset kertoivat myös hiihtämisestä ja luistelemisesta. Vain yksi lapsi ei osannut vastata tähän kysymykseen.

Mitä liikunnallista toimintaa teillä oli eskarissa?

”Joka keskiviikko ja perjantai oli liikuntaa.”

”Juostii aina kilpaa.”

”En mä muista, välillä mentiin kirjastoon ja välillä luisteleen vaan me eskarit.”

”Jumpalla käytiin.”

”Sähly, jalkapallo.”

Kaikki lapset osasivat vastata kysymykseen, mitä kädentaitoja sinulla on. Autoin vähän ymmärtämään tätä kysymystä lisäämällä, että mitä sinä osaat käsilläsi tehdä. Lapset kertoivat ylpeinä oppineensa värittämään paremmin (neljä lasta), leikkaamaan saksilla, piirtämään ja askartelemaan. Muovailuvahan käyttö ja lentokoneen tekeminen myös mainittiin. Yksi lapsista alkoi tässä kohtaa muistella untaan lentämisestä. Myös polttopallo tuli yhden lapsen mieleen.

Millaiset kädentaidot sinulla on? Mitä osaat käsilläsi tehdä?

”Opin värittämään paremmin.”

”Kuvia piirtämään.”

”Värittämään tarkemmin ja muovailuvahan käyttöä.”

”Käsitöitä, ottaa koppeja pallosta.”

6.2.7 Taide ja kulttuuri

Lapset kertoivat, että esiopetuksessa laulettiin paljon erilaisia lauluja. Yksi poika lauloi kokonaan laulun Tuiki, tuiki tähtönen. Kuuntelin yhdessä kolmen lapsen kanssa pojan esittämä laulu ja sitten jatkettiin haastattelua. Metsän laidas seisoo mökki - laulu myös mainittiin vastauksissa. Taidenäyttelyissä käynti tuli myös esille yhden lapsen vastauksessa.

Mitä musiikki- tai muita taidekokemuksia sait eskarissa?

”En mitää. Paitsi mä oon laulanu yhen laulun, mä lauloin sen äänee, siinä ei ollut mitään sanoja.”

”Meillä oli hauska laulupiiri.”

”Kirjastossa piirustuksia katsomassa.”

”Halloweenissa oli kivaa, kun mulla oli irokeesi siellä, oli ohjelmaa.”

”Rumpupäivä, kaikil meni korvat lukkoon, kun mä paukutin täysillä.”

”Melkein joka viikko oli joku esiintyminen.”

6.2.8 Sosiaaliset taidot (kaverit ja ryhmätyöskentely)

Kysyin lapsilta, millaisia kavereita heillä oli eskarissa. 12 lasta (57 %) vastasi, että kaverit olivat kivoja. Lisäksi lapset luettelivat parhaiden eskarikavereiden nimiä. Kiusaaminen tuli esiin useamman lapsen vastauksissa. Lapset tarkensivat kiusaamista jahaamiseen, hännäämiseksi, taklaamiseksi tai leikkeihin änkeämiseksi. Vain yksi lapsi vastasi, ettei hän tiedä. Kysyessäni lapsilta, millainen heidän mielestään on hyvä koulutoveri, seitsemän lasta (33 %) vastasi: *"Ei kiusaa"*. Viisi lasta ei osannut vastata tähän mitään. Kysyessäni lapsilta, miten lapsi omasta mielestään toimii ryhmässä, lapset vastasivat, paitsi kaksi, toimivansa hyvin ryhmässä muiden lasten kanssa.

Millaisia kavereita sinulla eskarissa oli?

"Yksi ilkeä, yksi ällöttävä, kun pisti talvella rautaan kielen."

"Kivoja, jotkut kiusas."

"Kivoja, muulloin kavereita paitsi yhtenä päivänä."

Millainen on hyvä koulutoveri?

"Kuka ei hännää, ei tee pahoja."

"Sellanen, joka auttaa ja on kiva."

"Ei kiusaa, ei töni, ei huuda."

Miten mielestäsi toimit ryhmässä?

"En mä tiää, joskus olen hiljaa, kun toiset höpöttää."

"Hyvin mielestäni."

"Yhtä hyvin kuin yksin."

6.2.9 Omatoimisuus

Lapset kokivat suurimmaksi osaksi olevansa omatoimisia, kun kysyin missä asioissa he tarvitsevat aikuisen apua. Tarkensin kysymystä käsittämään ruokailua, puhtaudesta huolehtimista, pukeutumista ja riisumista. Kolme lasta sanoi tarvitsevänsä joskus

apua vetoketjun laittamisessa. Yksi lapsi sanoi tarvitsevansa apua vaatteiden valitsemisessa.

Missä asioissa tarvitset aikuisen apua?

”Vaatteiden valitsemisessa tarvin apua, osaan pukea.”

”Tarvin apua joskus, jos saapas jää jalkaan, on vähän pienet.”

”Tarvin apua, jos vetoketju juuttuu kiinni.”

6.3 Muutettavia asioita esiopetuksessa

Kysyessäni, mitä tahtoisit muuttaa esiopetuksessa, tuli yhdeksällä lapsella (43 %) mieleen päiväunet jollakin tapaa. He halusivat jättää päiväunet pois tai muuttaa päivälepoaikaa lyhyemmäksi. Kuitenkin kaksi lasta mainitsi toisessa kohtaa parhaimmaksi asiaksi päiväkodissa päiväunet. Toiveena oli myös, että lapset saisivat päättää, mitä tehtäisiin ja että saisi olla pidempiä aikoja ulkona.

Mitä tahtoisit muuttaa eskarissa?

”Lapset sais päättää, mitä tehtäis. Jos pojat haluais, mentäis ulos ja tytöt saliin, niin tehää arpalaput: tytöt ja pojat.”

”Sais olla pitemmän aikaa ulkona.”

”Ne, jotka ei nuku, olis siel puol tuntii ja ne, jotka nukkuu, olis siel tunnin.”

”Nukkuminen ärsytti.”

”Ei tarvis nukkua.”

”Käsityöt pois, paksun paperin leikkaaminen oli vaikeaa.”

Myös seuraavassa kohdassa, jossa kysyin, oliko eskarissa jotakin sellaista, mistä lapset eivät pitäneet, tuli neljän lapsen vastauksissa esiin päiväunet. Myös helmivelli ja kaalilaatikko eivät olleet lapsille mieluisia. Kiusaaminen tuli esiin kolmen lapsen vastauksissa.

Oliko eskarissa jotakin sellaista, mistä et tykännyt?

”Kiusaajia, meidän eskarissa oli kolme tai neljä, ne pojat härnäsi.”

”Kalle änkee leikkeihin.”

”En tykänny, kun pojat jahtas tyttöjä ja meidän piti taistella niitten kaa.”

”Me ei tykätty välipalasta, kun oli aina kiisseliä ja rahkaa.”

6.4 Koulussa tarvittavia taitoja

Yhtenä kysymyksenä esitin lapsille, mitä esiopetuksessa opittuja asioita tarvitaan koulussa. Valtaosa lapsista vastasi tarvitsevansa numeroita ja kirjaimia koulussa. Mutta myös aikuisen kuuntelu, rauhallisuus ja hiljaa oleminen sekä paikalla oleminen mainittiin lasten vastauksissa.

Mitä eskarissa opittuja asioita tarvitset koulussa?

”Lyijykynän, viivottimen, kumin ja kirjan ja vaatteet.”

”En mitään. Aikuisen kuuntelua.”

”Osasin jo kaikkea, kun menin eskariin.”

”Rauhallisuus.”

”Aikuisen kuuntelua.”

”Olemaan hiljaa.”

”Paikalla oleminen.”

”Matematiikkaa ja äikkää ja käsitöitä.”

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, millaisia muistoja ja kokemuksia lapsella on esiopetuksesta ja mitä lapsi oli siellä omasta mielestään oppinut. Tärkeää oli myös selvittää, mitä lapsi haluaisi muuttaa esiopetuksessa ja mitä esiopetuksessa opittuja taitoja lapsi luulee tarvitsevansa koulussa.

Lapset osasivat vastata todella hyvin kysymyksiin. Yksilöllisiä eroja kuitenkin oli. Haastatteluissa tuli selvästi esille, että esiopetusvuodesta oli jäänyt pääasiassa hyviä muistoja mieleen. Suurimmaksi osaksi ekaluokkalaiset lapset tunsivat toisensa esiopetusajalta. Tärkeimmät muistot liittyivät usein kavereihin ja heidän kanssa leikkimiseen ja pelaamiseen. Sählyn ja jalkapallon peluu sekä muut ulkoleikit olivat jääneet lasten mieleen. Metsäretket olivat jääneet myös monen lapsen mieleen. Myös kivoista aikuista puhuttiin. Mieleen jääneet asiat olivat jotakin yhdessä tekemistä kavereiden ja myös aikuisten kanssa.

Etenkin pojille joukkuelajit, kuten jalkapallon ja sählyn pelaaminen, olivat todella tärkeitä. Se tuli esiin useammassa kohtaa haastattelujen aikana. Joukkuelajit tyydyttävät sekä kehittyvän motoriikan hallinnasta syntyvää mielihyvää että tarjoavat erinomaisen väylän hyvien ja kestävien toverisuhteiden muodostumiselle. Etenkin pojille ryhmään kuulumisen on tärkeää. (Sinkkonen 2011, 44.)

Lapset kokivat esiopetuksen pääasiassa helpoksi. Lapsista melkein puolet oli oppinut esiopetuksessa tai sitä ennen lukemaan, vaikka sitä ei esiopetuksessa varsinaisesti opeteta. Lapset kertoivat oppineensa paljon muitakin taitoja: laskemaan, värittämään paremmin kuin aikaisemmin, luontoon ja terveyteen liittyviä asioita, kuten luontoa ei saa rikkoa ja että pitää syödä. Liikunnallista toimintaa lapsilla oli ollut paljon esikoulussa. He kertoivat joukkuepelien lisäksi muun muassa juoksemisesta, jumpalla käymisestä, hiihtämisestä ja luistelemisesta.

Lapset kertoivat olevansa jo melko omatoimisia. Muutama lapsi kertoi tarvitsevansa joskus apua vetoketjun laittamisessa ja joku kertoi tarvitsevansa apua vaatteiden valitsemisessa. Ruokailussa he kertoivat jo pärjäävänsä. Päivähoitoon tai esikouluun verrattuna lapsen ympärillä olevien aikuisten määrä vähenee ja omatoimisuutta tarvitaan huomattavasti aiempaa enemmän. (Parvela 2011, 24).

Lapset kertoivat myös oppineensa koulussa vaadittavia taitoja, kuten hyviä tapoja, istumaan paikoillaan, aikuisen kuuntelua ja olemaan hiljaa. Lähes kaikki lapset sanoivat osaavansa toimia ryhmässä hyvin.

Ikävimmät muistot esiopetusvuodesta lapsilla oli päiväunista ja kiusaamisesta. Peräti yhdeksän lapsen (43 %) toive oli, että päiväunet jätettäisiin pois tai että ne olisivat lyhyemmät. Silti kuitenkin kaksi lasta mainitsi päiväkodin parhaimmaksi asiaksi päivä-

unet. Päiväunille esikoulussa laitettiin kuitenkin vain ne lapset, jotka jäivät iltapäiväsi hoitoon.

Parvelan ja Sinkkosen (2011) mukaan yksi koululaisen tarvitsemista taidoista ylitse muiden on nukkuminen. Mutta he puhuvat riittävästä yöunista. Heidän mielestään kymmenen tunnin yöunet ovat välttämätöntä. Unen määrä ja laatu vaikuttavat leikkimiseen, oppimiseen, ruokahuuun, mielentilaan, ristiriitojen sietämiskykyyn, kasvamiseen, elimistön vastustuskykyyn ja ihan kaikkeen (Parvela 2011, 19 – 20). Lastentautien erikoislääkäri Hannu Jalangon mielestä päiväunien tarve lapsella vähenee niin, että 4-vuotias useimmiten pärjää jo ilman päiväunia (Jalanko 2010). Tähän vedoten lasten toive voitaisiin toteuttaa. Pieni, puolen tunnin, lukuhetki voisi hyvin riittää esikouluikäisille.

Lapset tarkensivat esikoulussa esiintyneen kiusaamisen jahtaamiseksi, hännämiseksi, taklaamiseksi tai leikkeihin änkeämiseksi. Lapset sanoivat myös hyvän koulutoverin ominaisuudeksi sellaisen, joka ei kiusaa. Muita ominaisuuksia kivasta koulukaverista mainittiin sellainen, joka auttaa, ei hännää, ei tee pahoja, ei töni eikä huuda. Yli puolet lapsista (57 %) kuitenkin vastasi, että esikoulussa oli kivoja kavereita.

Sinkkosen (2011) kokemuksen mukaan jo päiväkodissa kiusataan. Se on tavallisesti nimittelyä, tönimistä ja ryhmän ulkopuolelle jättämistä. Lapsella olisi hyvä olla ryhmässä olemisen kokemuksia ennen koulun alkua, muussa tapauksessa koulun alku saattaa olla rankka kokemus. (Sinkkonen 2011, 156.)

Yllättävää oli se, että lapset eivät osanneet sanoa, mitä uskontoon liittyviä asioita he ovat oppineet. Siitä en ole varma, ymmärsivätkö lapset, mitä tällä uskonnolla edes tarkoitetaan, koska 71 prosenttia lapsista ei osannut tähän vastata mitään. Lapsilla tuli mieleen joulupukki ja enkeliaskartelu, joten muutama lapsi osasi kuitenkin yhdistää uskonnon jouluun.

Huoltajan valinnan mukaan lapsi osallistuu joko järjestettyyn uskontokasvatukseen, elämäkatsomustietokasvatukseen tai muuhun opetukseen. Uskontokasvatuksen tavoitteena on muun muassa tutustua uskonnollisiin juhliin sekä siihen, miten ja miksi niitä vietetään. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2010, 14 - 15.)

8 POHDINTA

Päädyin opinnäytetyössäni tutkimaan lasten ajatuksia ja kokemuksia esiopetuksesta, sillä lasten mielipidettä asioista kysytään harvemmin kuin opettajien tai vanhempien. Tutkimuksen tarkoitus oli tuoda esiin lapsen ääni, joten lasten haastatteleva tutkimusmenetelmäksi oli luonnollinen valinta. Tutkimusta tehdessäni hämmästyin siitä, kuinka paljon lapset osasivat kertoa kokemuksistaan ja oppimisestaan esiopetuksessa. Yksilöllisiä eroja kuitenkin oli. Lapsilla oli paljon hyviä kokemuksia esiopetuksesta, mutta osasivat myös sanoa kehitettäviä asioita. Lapset pystyivät selvästi ilmaisemaan oman kantansa esiopetuksen parhaista ja ikävistä asioista.

Lapset tunsivat itsensä myös tärkeiksi ja olivat selvästi mielissään, kun saivat osallistua tutkimukseen. Hienoa oli huomata myös se, kuinka mielellään lapset tulivat haastateltaviksi. Moni tuli kysymään minut nähdessään koulun käytävällä, koska haastattelun häntä. Haastattelujen tekeminen olikin tämän opinnäytetyön mielekkäin osuus minulle.

Saimme tehdä opiskelutoverini kanssa yhdessä teoriaosuuden, mikä helpotti suuresti työtäni, vaikka yhteisen ajan löytäminen ei aina ollutkaan helppoa. Teoriaosuuden kirjoittaminen aloitettiin jo ennen haastatteluiden tekemistä, mikä oli erittäin tärkeää. Olin perehtynyt huolellisesti Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin, VARSU:n sekä moneen muuhun lähdekirjaan ennen haastatteluja. Sari oli myös apuna ensimmäisessä haastattelussani, jossa oli neljä lasta haastateltavana. Loput haastattelut tein yksin.

Koulussa, jossa tein haastattelut, on tehty suuri muutos esiopetuksen toteutuksessa syksyllä 2011. Esiopetus aloitettiin ensimmäisen kerran koulun yhteydessä, kun tätä ennen esiopetus on aina ollut päiväkodin yhteydessä. Esiopetuksen siirtyminen kouluun luo uudet mahdollisuuden esi- ja alkuopetuksen väliselle yhteistyölle. Lapsilla on myös hyvä mahdollisuus tutustua kouluun jo esiopetusvuotena. Riskinä on ehkä se, että esikoulusta tulee liian koulumainen.

Opinnäytetyöni aihe osoittautui melko laajaksi. Kysyin lapsilta 21 kysymystä, mutta paljon jäi vielä kysyttävää. Kysymättä jäi muun muassa se, miten lapsi koki esiopetusympäristön. Oliko päiväkotia lasten mielestä parempi paikka esiopetukseen kuin koulu? Haluaisin tietää lapsen näkökulman tähän asiaan.

Koulun aloittamisesta kuusivuotiaana on puhuttu paljon. Tällä pyritään jatko-opintojen aloittamisen aikaistumiseen ja työurien pidentymiseen. Mielestäni lapsen koulun aloittamisikää ei tulisi madaltaa vaan tulisi edistää kaikkien lasten osallistumista esiopetukseen. Koulukypsyudessa on huomattavia eroja 6–8-vuotiaiden välillä. Erityisesti loppuvuonna syntymäpäiväänsä viettävien lasten koulunaloituskypsyttä kannattaa pohtia huolella.

LÄHTEET

Almqvist, F. 2009. Koulukypsyys mielenterveyden näkökulmasta. Teoksessa: Jantunen, T. & Lautela, R. (toim.) Kuningasvuosi. Leikin kulta-aika. Helsinki: Tammi.

Asetus opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 14.12.1998/986.

Bricker, D. & Waddel, M. VARSU – Varhaisen oppimaan ohjaamisen suunnitelma. Opetussuunnitelma 3–6-vuotiaille. Juva: WS Bookwell Oy.

Brotherus, A., Hytönen, J. & Krokfors, L. 2002. Esi- ja alkuopetuksen didaktiikka. Juva: WSOY.

Cacciatore, R., Korteniemi-Poikela, E. & Huovinen, M. 2008. Miten tuen lapsen ja nuoren itsetuntoa. Juva: WS Bookwell Oy.

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2010. Helsinki: Opetushallitus.

Esiopetuksen toteuttaminen. 2011. Opetushallituksen internetsivut. Saatavissa: http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/esiopetus/esiopetuksen_toteuttaminen [viitattu 22.3.2011].

Greene, Ross W. 2006. Tulistuva lapsi. Uusi lähestymistapa helposti turhautuvien ja joustamattomien lasten ymmärtämiseen ja kasvattamiseen. Helsinki: Finn Lectura.

Grön, M. 2003. Viisivuotiaan kielelliset taidot lukutaidon ennustajana. Psykologian pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto.

Hakkarainen, P. 2002. Kehittävä esiopetus ja oppiminen. Jyväskylä: PS-kustannus.

Hirsijärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Hirsijärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.

- Jalanko, H. 2010. Unihäiriöt lapsella. Saatavissa:
http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dlk00536 [viitattu: 10.10.2010]
- Jantunen, T. 2009. Kuusivuotiaan kehityopsykologiaa. Teoksessa: Jantunen, T. & Lautela, R. (toim.) Kuningasvuosi. Leikin kultaa-aika. Helsinki: Tammi.
- Jantunen, T. 2009. Mitä koulu voi opettaa esiopetukselta. Teoksessa: Jantunen, T. & Lautela, R. (toim.) Kuningasvuosi. Leikin kultaa-aika. Helsinki: Tammi.
- Kallio, T-T. & Mäki, K. 2000. Kouluvalmius – Edelleen lapsen valmiutta? Kouluvalmiustutkimuksia suorittavien psykologien näkemyksiä kouluvalmiudesta. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto.
- Kallioniemi, A. 2008. Uskontokasvatus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa: Kangasmaa, T., Petäjä, H. & Vuorelma, P. Lapsenkaltainen. (toim.) Uskonnollis-katsomuksellinen orientaatio varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Oy Nord Print Ab.
- Karlsson, L. 2000. Lapsille puheenvuoro. Ammattikäytännön perinteet murroksessa. STAKES. Helsinki: Edita.
- Kauppila, R. 2005. Vuorovaikutus ja sosiaaliset taidot. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Keltikangas-Järvinen, L. 2004. Temperamentti - ihmisen yksilöllisyys. Helsinki: WSOY.
- Korkeamäki, R-L. 2011. Kieli ja vuorovaikutus oppimisympäristöissä. Teoksessa: Nurmilaakso, M. & Välimäki, A-L (toim.) Lapsi ja kieli. Kielellinen kehittyminen varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Unigrafia Oy – Yliopistopaino.
- Kurppa, R. 2009. Koulukypsyys ja sen arvioiminen koululääkärin näkökulmasta. Teoksessa: Jantunen, T. & Lautela, R (toim.) Kuningasvuosi. Leikin kultaa-aika. Helsinki: Tammi.

Laasonen, K. 2005. Lasten Motoristen taitojen arviointi. Teoksessa: Rintala, P., Aho-
nen, T., Cantell, M. & Nissinen, A (toim.) Liiku ja opi. Liikunnasta apua oppimisvai-
keuksiin. Jyväskylä: PS-kustannus.

Lautela, R. 2009. Keskellä uutta syntymää. Teoksessa: Jantunen, T. & Lautela, R.
(toim.) Kuningasvuosi. Leikin kulta-aika. Helsinki: Tammi.

Lummelahti, L. 2001. Yksilöllinen esiopetus. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Lyytinen, P., Korkiakangas, M. & Lyytinen, H. 1998. Näkökulmia kehityspsykologi-
aan. Kehitys kontekstissaan. Porvoo: WSOY.

Lyytinen, P. & Lyytinen H. 2002. Tiedollinen kehitys lapsuudessa. Teoksessa: Sink-
konen, J. Pesästä lentoon. Kirja lapsen kehityksestä kasvattajalle. Helsinki: WSOY.

Neuvottelutulos hallitusohjelmasta. 2011. Valtioneuvoston internetsivut. Saatavissa:
[http://www.valtioneuvosto.fi/tiedostot/julkinen/hallitusneuvottelut-
2011/neuvottelutulos/fi.pdf](http://www.valtioneuvosto.fi/tiedostot/julkinen/hallitusneuvottelut-2011/neuvottelutulos/fi.pdf) [viitattu 17.6.2011].

Nurmi, J-E., Ahonen, T., Lyytinen, H., Pulkkinen, L. & Ruoppila, I. 2006. Ihmisen
psykologinen kehitys. Porvoo: WSOY.

Nurmiranta, H., Leppämäki, P. & Horppu, S. 2009. Kehityspsykologiaa lapsuudesta
vanhuuteen. Helsinki: Kirjapaja.

Oikeus esiopetukseen. Opetushallituksen internetsivut. Saatavissa:
http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/esiopetus/oikeus_esiopetukseen [viitattu
12.7.2010].

Paakkari, A-M. & Salonen, M. 2009. Saatellen eskarista ekalle. vertaisryhmäprojekti
tulevien ensiluokkalaisten vanhemmille. Saatavissa:
[http://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/2649/Paakkari_Anne-
Mari.pdf?sequence=1](http://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/2649/Paakkari_Anne-Mari.pdf?sequence=1) [viitattu 1.9.2011].

Parvela, T. 2011. Koulunkäyntiin valmistautuminen. Teoksessa: Parvela, T. & Sink-
konen, J. Kouluun! Helsinki: WSOY.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004. Helsinki: Opetushallitus.

Rajala, J. & Rantalainen, S. 2010. Esiopetus lapsen silmin. Lasten kokemuksia esikoulun käymisestä. Saatavissa:

https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/26077/rajala_janita_rantalainen_sanna.pdf?sequence=1 [viitattu 1.9.2011]

Rasimus, S. & Virtanen, J. 2009. Laatusiipetukseen. Saatavissa:

http://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/6275/Rasimus_Susanna.pdf?sequence=1 [viitattu 1.9.2011]

Ruokonen, I. 2011. Musiikin monet kielet. Teoksessa: Nurmilaakso, M. & Välimäki, A-L (toim.). Lapsi ja kieli. Kielellinen kehittyminen varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Unigrafia Oy – Yliopistopaino.

Rusanen E. 2008. Esiopetus lapsen silmin. Tutkimus kokemuksesta, tiedon transferoitumisesta ja metatietoisuudesta. Helsinki: Palmenia.

Sinkkonen, J. 2011a. Ekaluokkalaisten lapsen muotokuva. Teoksessa: Parvela, T. & Sinkkonen, J. Kouluun! Helsinki: WSOY.

Sinkkonen, J. 2011b. Ekaluokkalaisten sosiaaliset taidot. Teoksessa: Parvela, T. & Sinkkonen, J. Kouluun! Helsinki: WSOY.

Vierre, K. 2010. Vanhempien näkemyksiä esiopetuksesta Jokelan päiväkodissa. Saatavissa:

https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/20843/katja_vierre.pdf?sequence=1 [viitattu 1.9.2011].

Milja Ranta
Kymenlaakson ammattikorkeakoulu
Sosiaaliala. Kasvatus- ja perhetyö

30.8.2010

HYVÄ [REDACTED] KOULUN REHTORI

Opiskelen Kymenlaakson ammattikorkeakoulussa kasvatus- ja perhetyötä. Teen osana tutkintoani opinnäytetyön, jossa selvitetään ekaluokkalaisten omaa näkemystä esiopetusvuodesta.

Pyydän lupaa, että saan toteuttaa tutkimukseni [REDACTED] koulun ekaluokkalaisten ryhmässä.

Toteutan tutkimuksen lasten haastatteluun pohjautuen syyskuussa 2010. Tarkoitus on nauhoittaa lasten haastattelut tarkempaa analysointia varten. Tutkimusmateriaali käsitellään luottamuksellisesti ja lasten henkilöllisyys ei tule ilmi missään vaiheessa.

Opinnäytetyön arvioitu valmistumisaika on keväällä 2011. Tutkimukselle on Kouvolan perusopetuspäällikkö myöntänyt tutkimusluvan.

Kuusankoskella 30.8.2010

Milja Ranta

Milja Ranta
Sari Luoranen
Kymenlaakson ammattikorkeakoulu
Sosiaaliala. Kasvatus- ja perhetyö

30.8.2010

HYVÄT EKALUOKKALAISEN VANHEMMAT

Opiskelemme Kymenlaakson ammattikorkeakoulussa kasvatus- ja perhetyötä. Teemme osana tutkintoamme opinnäytetyön, jossa selvitetään ekaluokkalaisten ja alkuopettajien näkemyksiä esiopetusvuodesta.

Tutkimus toteutetaan lasten ja opettajien haastatteluihin pohjautuen syyskuussa 2010. Lapset haastatellaan pienryhmissä. Tarkoitus on nauhoittaa haastattelut tarkempaa analysointia varten. Tutkimusmateriaali käsitellään luottamuksellisesti ja henkilöllisyys ei tule ilmi missään vaiheessa.

Pyydämme lupaa, että lapsenne saa osallistua tutkimukseen.

Kouvolan perusopetuspäällikkö ja [REDACTED] koulun rehtori ovat myöntäneet tutkimusluvan.

Pyydämme ystävällisesti laittamaan ruksin oikean vaihtoehdon kohdalle ja palauttamaan lomakkeen 3.9.2010 mennessä opettajalle.

Kiitos tutkimukseen osallistumisesta ja hyvää syksyn jatkoa!

Kuusankoskella 30.8.2010

Milja Ranta ja Sari Luoranen

Lapsen nimi _____

- ☐ Lapseni saa osallistua tutkimukseen
- ☐ Lapseni ei saa osallistua tutkimukseen

Huoltajan allekirjoitus

Haastatteluissa käytettävät kysymykset ekaluokkalaisille

1. Mitä sinulle on jäänyt mieleen eskarista?
2. Mitä olet oppinut eskarissa?
3. Miten lukutaitosi on kehittynyt eskarissa? entä kirjoitustaitosi?
4. Mitä luontoon liittyvää tietoa olet saanut eskarista?
5. Mitä liikunnallista toimintaa teillä eskarissa oli?
6. Mitä uskontoon liittyviä asioita opit eskarissa?
7. Mitä opit matematiikasta eskarissa?
8. Mitä musiikki- tai muita taidekokemuksia sait eskarissa?
9. Millaiset kädentaidot sinulla on? Mitä osaat käsilläsi tehdä?
10. Miten pystyt itse vaikuttamaan terveyteesi?
11. Mikä eskarissa oli vaikeaa?
12. Mikä eskarissa oli helppoa?
13. Mikä eskarissa oli parasta?
14. Mitä tahtoisit muuttaa eskarissa?
15. Oliko eskarissa jotain sellaista mistä et tykännyt?
16. Millaisia kavereita sinulla eskarissa oli?
17. Miten mielestäsi toimit ryhmässä? (muista lapsia)
18. Omatoimisuus? (ruokailu, puhtaudesta huolehtiminen, pukeutuminen, riisuminen)
19. Mitä eskarissa opittuja asioita tarvitset koulussa?
20. Millainen on hyvä koulutoveri?
21. Onko sinulla muuta lisättävää/kerrottavaa?